

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLMOUCI
CYRILOMETODĚJSKÁ TEOLOGICKÁ FAKULTA

DIPLOMOVÁ PRÁCE

2011

Magdaléna Kocyková

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

CYRILOMETODĚJSKÁ TEOLOGICKÁ FAKULTA

Katedra pastorální a spirituální teologie

Ing. Magdaléna Kocyková

**Změna hodnotového žebříčku u vybraných konvertitů
- kvalitativní výzkum**

diplomová práce

Vedoucí práce: ThLic. Michal Umlauf

Obor: Křesťanská výchova

OLOMOUC 2011

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala samostatně a použila jsem při tom jen uvedené prameny a literaturu.

V Olomouci dne 1. dubna 2011

Ing. Magdaléna Kocyková

Obsah

Úvod.....	5
1 Pojmy konverze a konvertita	7
1.1 Etymologie pojmu konverze.....	7
1.2 Pojem konvertita.....	8
1.3 Starozákonní a novozákonní pohled na konverzi.....	9
1.4 Konverze z pohledu teologického	11
1.5 Konverze z pohledu psychologického.....	12
2 Metodologie výzkumu	15
2.1 Kvantitativní výzkum.....	15
2.2 Kvalitativní výzkum.....	16
3 Kvalitativní výzkum u 4 konvertitů z farností Frýdek a Místek.....	20
3.1 Přípravná fáze kvalitativního výzkumu	20
3.2 Sběr a zpracování dat – jednotlivé rozhovory.....	22
3.2.1 Marie.....	23
3.2.2 Anežka.....	28
3.2.3 Veronika.....	33
3.2.4 Tereza.....	39
3.3 Analýza a vyhodnocení dat.....	44
3.4 Pastorační doporučení.....	49
Závěr.....	51
Anotace.....	54
Shrnutí.....	55
Summary.....	56
Seznam použité literatury.....	57
Seznam příloh	60
Příloha č. 1.....	61
Příloha č. 2.....	62
Příloha č. 3.....	63

Úvod

Při úvahách, jaké zvolím téma diplomové práce, jsem se ve svých myšlenkách dostala také k důvodům, proč jsem se rozhodla pro studium na teologické fakultě a tím i k počátkům mého vztahu s Bohem. Jsem totiž konvertita, ke křtu jsem se připravovala k dospělosti. Při seznamování se s církevním společenstvím, uváděním do života z víry a poznáváním živého Krista bylo pro mě vše nové. Po prvotním nadšení a „zamilování se do Hospodina“ přišly i ke mně okamžiky pochybností, krize a poznání negativních stránek církve. Chvilky nepříjemné, bolavé, plné Kristova kříže. Ale teprve v nich se plněji formovalo rozhodnutí pro plný život s Ježíšem Kristem, s tím, kdo za mě zemřel a udělal to, co by pro mne nikdo jiný nebyl ochoten udělat. Asi u paty kříže bylo to místo, kde jsem se rozhodla podruhé odevzdat svůj život Bohu. U paty kříže bylo to místo, kde rostla moje touha Ho poznávat po všech stránkách a všemi způsoby. Proto jsem mimo jiné začala studovat teologickou fakultu.

S nadsázkou se dá říct, že co konvertita, to případ. Ke každé konverzi se pojí odlišný životní příběh, zčásti vyslovitelný a zčásti s prvky transcendence – skutečností, které nás přesahují. Nejsme schopni je dokonale popsat či předat druhým, ale můžeme je vytušit a částečně jim porozumět. Proto jsem se rozhodla, že svou diplomovou práci věnuji otázce konverze. Je to oblast pro mě srozumitelná, ve které mám jisté osobní zkušenosti; oblast, ve které jsem schopná samostatného posuzování, ale ve které se musím snažit být dostatečně objektivní. Po prostudování diplomových prací již napsaných k otázce konverze jsem zaměřila svou pozornost na doposud nezpracované téma hodnotového žebříčku u konvertitů. Při tomto výběru mi také velice pomohl vedoucí diplomové práce ThLic. Michal Umlauf, kterému touto cestou upřímně děkuji. Poskytl mi nejen mnoho cenných rad a podnětů pro mou práci, ale také odborné vedení a pozitivní pedagogický přístup.

Cílem diplomové práce bude prozkoumat pomocí metod kvalitativního výzkumu, jaký byl hodnotový žebříček před konverzí a jak se změnil po konverzi. K tématu jsem si nastudovala příslušnou odbornou literaturu s metodikou provádění kvalitativního výzkumu. Cennou se mi stala také kniha *Konverze a konvertité*, zvláště

kapitoly, kde se hodnotí celorepublikově prováděný výzkum z roku 2004 u konvertitů pokřtěných v dospělosti. V teoretické části jsem také pracovala s biblickým slovníkem, slovníkem spirituality a slovníkem biblické teologie. Podrobnosti k použité odborné literatuře naleznete v Seznamu literatury.

Samotná diplomová práce se skládá ze tří částí. V kapitole č. 1 jsem se zabývala teoretickým vymezením pojmu konverze a konvertita, aby bylo zřejmé, jak těmto, v práci často používaným slovům má čtenář rozumět. Seznámím Vás také s vnímáním konverze ve Starém a Novém zákoně a s teologicko-psychologickou dimenzí obrácení. Ve druhé kapitole nastiňuji obecnou metodologii výzkumu, jeho rozdělení na kvantitativní a kvalitativní výzkum. Pro svou diplomou práci jsem si zvolila fenomenologický přístup k výzkumu, který je pro zadaný problém nejvhodnější. Podrobnější specifikaci o fenomenologickém přístupu naleznete v kapitole č. 2.2. Kapitola č. 3 obsahuje samotný výzkum od přípravné fáze až po jeho vyhodnocení. Výzkum jsem prováděla u 4 žen, konvertitek pokřtěných v dospělosti ve farnostech Frýdek a Místek. Sběr dat proběhl na základě polostrukturovaného interview a v textu najdete přepis těchto rozhovorů. Co se týče analýzy dat, snahou této práce nebylo ani tak stanovit přesnou hierarchizaci hodnot, jako spíš popsat okolnosti, za kterých se hodnoty měnily a jak se vyvíjely. Nedílnou součástí kapitoly jsou také stručná pastorační doporučení vytvořená v návaznosti na zjištěné změny v hodnotovém žebříčku.

1 Pojmy konverze a konvertita

Na počátku práce je třeba si ujasnit, co je to konverze. Náš český výraz obrácení není schopen obsáhnout celou škálu odstínů a významů, které mají hebrejské a řecké pojmy, proto stručně nastíním, z jakého jazykového základu toto slovo pochází a v jakém kontextu ho nalezneme v Bibli. Důležité pro nás také bude, jak rozumíme pojmu konvertita v naší společnosti a jaké rysy má obrácení z pohledu teologického a psychologického. Úžeji specifikuji, koho považuji za konvertitu pro účely této práce.

1.1 Etymologie pojmu konverze

Slovo konverze, z latinského „conversio“ znamená v češtině obrácení.¹ Hebrejské slovo pro obrácení „šúb“ vyjadřovalo takovou změnu jednání, při níž se člověk odvrátil od svého předchozího způsobu chování a začal jednat zcela opačně. Jednalo se o viditelnou proměnu nejen ve vztahu k Bohu, ale i k lidem. V řečtině nacházíme 2 pojmy pro obrácení: „epistrefein“, který znamená **vnější** změnu v jednání (např. odvrácení se od modlářství, od hříchů) a „metanoia“, sloveso odkazující na **vnitřní** obrácení, vnitřní změnu smýšlení (důvěra a naklonění srdce k Bohu).²

Náš český výraz pro konverzi vyjadřuje změnu náboženského smýšlení, a to jednak jako přechod od ateismu ke křesťanství, jednak od „matrikového“ křesťanství k praktikujícímu živému křesťanství. Aby bylo zřejmé, že význam výrazu konverze je ještě širší, uvádím vysvětlení tohoto pojmu dle M. Kapláňka.³ Kaplánek definuje 4 způsoby, jak chápat pojem náboženská konverze. Jedná se o:

1 V této práci budu používat jak pojmu konverze, tak jeho českého ekvivalentu obrácení.

2 Hebrejský výraz najdeme ve Starém zákoně, řecké výrazy v Novém zákoně.

3 HANUŠ, Jiří, NOBLE, Ivana, *Konverze a konvertité*, s. 81-107

- a) přechod z jedné křesťanské církve do jiné,
- b) odchod z tradičních církví do náboženských sekt, případně k jiným náboženstvím,
- c) vstup (návrat) do některé z křesťanských církví,
- d) radikální změna života, která nemusí být doprovázena změnou církevní příslušnosti.

Jak dále Kaplánek uvádí, pro podmínky, ve kterých žije naše společnost (na území ČR), platí především bod c) a d).

Obrácení - konverze je spojena se změnou smýšlení. Jedná se o takovou změnu životní orientace, která zasahuje člověka nejen uvnitř, ale která se projevuje i navenek. Obecně lze říci, že konverze je vždy změna vnitřní i vnější, a to změna kvalitativní. Jde tedy o odklon od zlého jednání a návrat k Bohu, spojený s uznáním vlastní hříšnosti a touhou po pokání. Hovoříme-li o konverzi, musíme mít vždy na mysli i prvek pokání, jako nutnou podmínku obrácení. Pojem konverze chápeme čistě pozitivně - jedná se vždy o změnu k něčemu lepšímu.

1.2 Pojem konvertita

Kdo je to konvertita? Je to pouze ten, kdo se nechá pokřtít? Je to člověk, který se v dospělosti vrací k náboženství svého dětství? Je to člověk, který poznal Boží existenci a žije si podle „svoji pravdy?“ Kdysi na počátku šíření křesťanství se za konvertitu považoval ten, kdo se obrátil od pohanství ke křesťanství. V dnešní době chápeme tento pojem širěji. Vyjděme opět z Kaplánkovy charakteristiky konverze. Za konvertitu se zpravidla považuje člověk nepokřtěný, který se nechal pokřtít v dospělosti, anebo člověk, který sice byl pokřtěný jako dítě, víru ale nežil. V dospělosti se radikálně k této víře přihlásil a začal se účastnit života církve.

Jak vypadá takový člověk konvertita, který skutečně uvěřil? Konvertita je schopen bezpodmínečné důvěry k Bohu a je schopen hovořit o naději, ze které žije. Má životní odvalu utvářet svůj život bez ohledu na prohry a je schopen ve vyrovnanosti nést lásku i utrpení. Umí předávat radost ze svého povolání, je schopen dialogu,

solidarity a skutečného nasazení pro druhé. Vnímá odpovědnost za církev a společnost.

U konvertitů můžeme nalézt společné prvky, které byly a jsou důležité na jejich cestě přijetí a dozrávání víry. Patří zde svědectví života, život ve společenství, společná modlitba a bohoslužby, potřeba prožitku, poznání učení církve.

Mějme na paměti, že obrácení je dlouhodobý, prakticky neustálý životní proces, ne jeden časový okamžik. Zároveň platí, že pro konvertitu bude (většinou) jen jeden okamžik zásadní. Okamžik, ke kterému bude vztahovat své obrácení a ve kterém dojde k radikální změně života. U nepokřtěného jedince se pojí právě se křtem jako začátkem nového způsobu života. Z tohoto důvodu jsem se rozhodla, že pro účely této práce budu za konvertitu považovat pouze osoby pokřtěné v dospělosti. Tak předejdu nejednotnosti při vyhodnocování dat a také mi to pomůže zajistit podobné výchozí podmínky pro analýzu procesu obrácení.

1.3 Starozákonní a novozákonní pohled na konverzi

Obrácení ve smyslu náboženském zahrnuje v sobě vše, co Starý zákon vyžaduje a pokládá za osobní odpověď člověka Bohu na jeho pozvání ke společenství.⁴ Ve Starém zákoně se o obrácení hovoří v několika aspektech. Jedním z nich je **vědomí vlastní viny, pokání a změna v chování**. V knihách Mojžíšových čteme o spáchaném hříchu a následné nápravě špatného jednání (Lv 5,5 – vyznání hříchů a obět' za hřích). Podobně v knihách Samuelových a Královských zaznívají Hospodinova slova o odvrácení se od konkrétních zlých skutků (2 Sam 12,13). Kniha Soudců zase často vyjadřuje obrácení nepřímě, slovy „úpěli k Hospodinu“. Lid vědom si svého provinění volá k Hospodinu, slibuje nápravu a dodržování Zákona. Tak doufá, že unikne spravedlivému trestu. Následuje Boží odpověď: Hospodin očišťuje a obnovuje člověka (Ž 32,5 – vyznání hříchů a očištění Hospodinem).

Nejen vědomí vlastního provinění a vlastní bezmoc přitahuje člověka k Bohu, ale především Bůh volá ve své lásce k člověku: „Obraťte se a budete žít.“ (Ez 18,31). Častým projevem pokání (touhy po nápravě života) a vyjádřením obrácení je půst, roztržení roucha, spaní na zemi, posypávání se popelem, vyholování hlavy (2 Sam

4 Srov. NOVOTNÝ, Adolf, *Biblický slovník*, s. 527

12,16, 1Kr 21,27-29, Iz 58) a samozřejmě smírčí oběti. Za hřích je zpočátku považováno jakékoliv přestoupení Zákona jednotlivcem či celým společenstvím.

Další velkou skupinu textů napomínajících k obrácení najdeme u proroků. Proroci vybízejí v Božím jménu k obrácení od hříšného způsobu života k Bohu. Nestačí jen oplakávat své hříchy a prosit za odpuštění, ale je třeba také změnit vlastní jednání. Jsou to výzvy k **hledání Hospodina** (Iz 55,6, Am 5,4), výzvy k **učení se poslušnosti** (Iz 1,16-17, Jr 7,23) a výzvy k **obrácení srdce** (Iz 30,15, Ez 18,31, Jr 4,4). „Nejpozději od 8. století volají proroci po obrácení celého lidu: Izrael nedodržel smlouvu, opustil Hospodina a pohrdnul svatým Izraele, a jestliže nepomýšlí na obrácení, má Hospodin právo opustit jej. Výzva k pokání je proto podstatným prvkem kázání proroků.“⁵ I přesto, že Hospodin je v právu a může „odstoupit od smlouvy“, projevuje se Jeho milosrdenství a slitování. V Prorocích více než jinde zní slova o Boží lásce, věrnosti a milosrdenství k lidem. To především Hospodinu záleží na obnovení důvěrného vztahu, sám Bůh volá svůj lid, a to nejen k plnění Zákona, ale také k obnově srdce a vnitřního postoje. Velice silné a působivé jsou texty u Ozeáše: i přes nevěrnost lidu nabádá Hospodin k návratu a slibuje odpuštění (Oz 2,16-25). Posun u starozákonních proroků je také v tom, že mají vizi o Božím příslibu spásy, který je určen pro všechny národy. Linie, která se vine celým Starým zákonem je tato:

porušení smlouvy hříchem → výzva k obrácení → pokání
→ Boží milosrdenství

I v Novém zákoně máme texty hovořící o potřebě konverze (Sk 2,38, Sk 3,19). Z nich je patrné vědomí hříchů, touha po změně, pokání, křest, změna života. Výraznou novozákonní postavou zvěstující Boží království a vyzývající k obrácení je Jan Křtitel, poslední z proroků. Celý jeho život je výzvou k obrácení, snahou o přípravu cesty Mesiáši. „Čiňte pokání, neboť se přiblížilo království nebeské.“ (Mt 3,2). Opravdu, počínaje Janem Křtitelem se začínají naplňovat Boží slova a pokání je nevyhnutelné jako příprava na přijetí Božích zaslíbení. Janovy výzvy jsou konkrétní: „Neste tedy ovoce, které ukazuje, že činíte pokání.“ (Lk 3,8).

Od chvíle, kdy Jan pokřtil Ježíše v Jordánu, se pozornost lidu obrací k jeho osobě. „Ježíš mohl účinněji volat k pokání než Jan Křtitel a než proroci, protože v něm

5 DUFOR-LÉON, Xavier, *Slovník biblické teologie*, s. 333

bylo eschatologické království Boží přítomno jako Boží nabídka a požadavek.“⁶ To, co Ježíš požadoval jako důkaz obrácení byla jednak změna smýšlení, jednak víra v něho. Obrácení je spojeno s vírou v Ježíše a víra je spojena s odpuštěním hříchů. Ježíš Kristus víru očekává, dává najevo, že jen díky ní můžeme být účastni zázraků. Víra v Ježíše Krista je nutnou podmínkou pro vstup do Božího království.

Novozákonní obrácení je podmínkou k odpuštění hříchů. Jeho pečetí je křest a vylití Ducha svatého. Křest je nazýván koupelí znovuzrození a pokřtěný má možnost zcela nového začátku.: „On nás zachránil ne pro spravedlivé skutky, které jsme my vykonali, nýbrž ze svého slitování; zachránil nás obmytím, jímž jsme se znovu zrodili k novému životu skrze Ducha svatého“ (Tit 3, 5). Křtem jsme spojeni nejen s Bohem, ale také se všemi ostatními lidmi, kteří věří v Krista.

Apoštol Pavel se stal hlasatelem Božího evangelia ve snaze přivést všechny lidi na cestu pokání (nejen pohany, ale i židy). Ve svých listech poukazuje na Boží vstřícnost: „Či snad pohrdáš bohatstvím jeho dobroty, shovívavosti a velkomyslnosti, a neuvědomuješ si, že dobrotivost Boží tě chce přivést k pokání?“ (Řím 2, 4). Také vyjadřuje své obavy, že někteří, kterým bylo zvěstováno, by se mohli vyhnout rozhodujícímu kroku obrácení (2 Kor, 12,21).

V knize Zjevení čteme hned na počátku poselství sedmi církevním obcím, které je výzvou k návratu do prvotní horlivosti. Celá kniha Zjevení je poselstvím o tom, že chce-li lidstvo uniknout Božímu hněvu, má činit pokání. Nestane-li se tak, lidstvo na Božím soudu neobstojí.

1.4 Konverze z pohledu teologického

Pro každého člověka platí, že je „nakažen“ hříchem již od svého narození. Nemůže se z něj sám vyprostit ani sebevětší snahou. Proto všichni lidé potřebují obrácení a Boží odpuštění. Bůh je první, kdo přichází s milostí, darem spásy a záchranou ve svém Synu. To Bůh vzbuzuje v člověku touhu po změně života. Člověk má svobodnou vůli tuto milost přijmout nebo odmítnout. Jestliže člověk svou touhu neudusí, ale naopak bude hledat Boha s upřímným srdcem, dá se mu Bůh nalézt, půjde mu vstříc s darem víry. Bůh sice předchází člověka svou milostí, ale dává člověku

6 NOVOTNÝ, Adolf, *Biblický slovník.*, s. 528

prostor, aby se svobodně – vůlí i rozumem – k jeho nabídce přimkl. I přes lidské rozhodnutí se pro Boha je možné obrácení uskutečnit jen slitováním Božím a stvořením nového srdce (Jr 24,7). Nestačí jen žít dobře, podle pravidel, ale žít z Ducha svatého. „Místo Zákona osoba Kristova, uchopitelná vírou, místo snahy o lidskou ctnost milost Boží v Kristu, místo předpisů zaměřených na skutky svoboda lásky.“⁷

Co je vlastně cílem konverze? Je to nalezení Boha, ukotvení svého života v NĚm a dojití plnosti lidství, ale také život naplněný eschatologickou nadějí, že jednou budeme vidět Boha tváří v tvář. Obrácení je ten správný postoj k Boží nabídce spásy. Na jeho začátku nemůže stát jen lidské úsilí o nápravu, ale hlavně poznání nekonečné Boží lásky. Pro každého křesťana platí, že má jít celý život cestou obrácení a pokání. Teprve až se vrátí k Bohu, stane se tím, kým má opravdu být.⁸

Obrácení je z hlediska vnitřního neustálý proces, kdy se člověk znovu a znovu přibližuje k Pravdě o sobě i o Bohu. Za ukončený ho můžeme považovat jen z hlediska vnějšího (vstup do církve skrze křest). Křtem jsme spojeni nejen s Bohem, ale také se všemi ostatními lidmi, kteří věří v Krista. Prostřednictvím křtu se stáváme jedním tělem: „Neboť my všichni, ať Židé či Řekové, ať otroci či svobodní, byli jsme jedním Duchem pokřtěni v jedno tělo a všichni jsme byli napojeni týmž Duchem“ (1 Kor 12, 13) a „Jeden je Pán, jedna víra, jeden křest“ (Ef 4, 5).

1.5 Konverze z pohledu psychologického

Teologická reflexe jde ruku v ruce s reflexí psychologickou. Každý člověk hledá smysl své existence. Hledá pevný bod ve svém životě, hledá hodnoty, o které se může v těžkých chvílích opřít a pro které má smysl žít. Psychologie rozlišuje tyto formy zajištění smyslu existence⁹:

- paralelně zajištěná orientace na hodnoty nebo smysl života – člověk ve svém životě uznává více hodnot (jedná se o hodnoty zhruba stejné „síly“). Paralelně uspořádané hodnoty jsou sloupy, které hodnotovou orientaci nesou. Tito lidé jsou zpravidla psychicky zdravější, vyrovnanější a méně náchylní k životním

7 HANUŠ, Jiří, NOBLE, Ivana, *Konverze a konvertité*, s. 16

8 Srov. DUFOUR-LÉON, Xavier, *Slovník biblické teologie*, s. 332-335

9 Toto členění nám dále pomůže lépe pochopit rozbor hodnotového žebříčku v kapitole č. 3

krizím.

- pyramidálně zajištěná struktura hodnot a smyslu života – největší hodnota je na vrcholku a ostatní hodnoty jsou méně důležité. Lidé s takto uspořádanými hodnotami mají větší sklon k fanatismu a netoleranci.

Hledáním v oblasti víry je především hledání vztahu. Hledající nestojí ani tak o teorii či všeobecná životní moudra, jsou to lidé, kteří usilují o vztah, který má smysl. (Na druhou stranu může dojít v důsledku konverze ke zpřetrhání dosavadních vztahů, když rodina konvertity odmítá jeho rozhodnutí akceptovat, což je pro konvertitu velice bolestné.) Na vytvoření nového životního postoje (u dítěte či dospělého) se podílejí tři složky: složka kognitivní (rozumová), složka afektivní (citová) a složka funkcionální (jednání). Všechny složky se uplatňují zároveň, ale v různém věku v různé míře. V dětství se nejprve tvoří složka funkcionální a afektivní (děti jednají na základě zážitků a potřebují pravidelnost), následně složka kognitivní. U dospělého člověka je tomu naopak: určující pro vytváření hodnotových postojů je složka kognitivní, později přistupuje složka afektivní a funkcionální.¹⁰ Dochází-li u člověka k obrácení, dochází také ke změně hodnotové orientace. Psychologie se zabývá konverzí z pohledu změn v psychické struktuře člověka. Podle psychologa H.-J. Fraase existují tyto motivy obrácení:¹¹

- a) konverze člověka je spojena s některými vývojovými životními fázemi, kdy jedinec žádá odpovědi na své otázky a hledá zdůvodnění přijatých životních hodnot. Typickým příkladem je období puberty a adolescence.
- b) konverze v období, kdy se radikálně mění struktura hodnot ve společnosti (např. u Němců po skončení 2. sv. války, u nás po sametové revoluci v r. 1989),
- c) konverze na základě těžké životní situace (smrt blízké osoby, nešťastná láska),
- d) konverze na základě jedinečného, člověka přesahujícího zážitku (hovoříme o Božím doteku v kráse uměleckého díla, kráse přírody, v symbolu),
- e) konverze bez předcházející dramatičnosti, jako závěrečná fáze dlouhodobého zrání člověka (hovoříme o postupném prohlubování hodnot).

O konverzi uchopené teologicky a psychologicky můžeme říct, že jen část obrácení se dá objektivně posoudit, pojmenovat. Často podstatné části života člověka zůstávají

¹⁰ Toto je vysvětlením, proč u vybraných konvertitů zpočátku převažuje odpor k prostředí kostela, gestům a rituálům, kterým nerozumí; viz jednotlivé rozhovory, kap. 3.2.1-3.2.4.

¹¹ Srov. HANUŠ, Jiří, NOBLE, Ivana, *Konverze a konvertité*, s.72-73

pouze na subjektivním hodnocení. Toto mějme na zřeteli při četbě a hodnocení provedených rozhovorů kvalitativního výzkumu. Zajímavé pro prováděný výzkum budou také Fraasem stanovené jednotlivé fáze obrácení:

- destabilizace osobnosti (puberta, životní otřes),
- přestrukturování veškerého životního materiálu (staré hodnoty vidí novým pohledem),
- odpor proti všemu, co by mohlo rozložit dosavadní vidění světa (jedná se o obranný mechanismus, který prochází napříč všemi fázemi a chrání člověka před příliš prudkou životní změnou),
- vytvoření nové psychické rovnováhy a přijetí nově zformovaných hodnot.

Výsledkem procesu obrácení (byť se jedná o změnu uvnitř osobnosti) musí být změna patrná navenek, ve formě nově vytvořeného postoje s novou životní kvalitou.¹²

Jakkoliv se může zdát, že tato podkapitola disponuje přílišným množstvím teorií a členění, jsou tato kritéria nezbytná pro hodnocení kvalitativního výzkumu a už v této fázi pomohou čtenáři lépe a objektivně porozumět zpracovaným rozhovorům.

12 Srov. HANUŠ, Jiří, NOBLE, Ivana, *Konverze a konvertité*, s.73: „Neustálou připraveností k novému učení může člověk disponovat po celý život, neznamená to však ještě, že to povede k této kvalitativní změně.“

2 Metodologie výzkumu

V této kapitole bych chtěla vysvětlit, co považujeme za kvantitativní a co za kvalitativní výzkum, jaký je mezi nimi rozdíl a následně podrobněji rozebrat metodologii kvalitativního výzkumu. To nám osvětlí, proč jsem zvolila kvalitativní výzkumnou strategii a jakým způsobem jsem postupovala při přípravě a realizaci kvalitativního výzkumu.

„Metodologie se zabývá systematizací, posuzováním a navrhováním strategií a metod výzkumu.“¹³ Na počátku výzkumné práce je třeba si ujasnit, proč chceme provádět výzkum a jaký bude jeho cíl. Musíme definovat výzkumný problém a z něj vyplývající výzkumnou otázku. Následující schéma dle J. Hendla¹⁴ zpřehlední tuto problematiku:

Oblast výzkumu → Výzkumný problém → Účel výzkumu →
→ Výzkumná otázka → Hypotéza

Každý výzkum má několik fází, jmenovitě je naleznete v příloze č. 1. Účelem výzkumu není pouze zodpovědět výzkumnou otázku, ale také pochopit, jaký mají získané výsledky význam a dopad. Rozhodneme-li se provádět výzkum, musíme si vybrat správnou výzkumnou metodu a správnou strategii k tomu, aby byl výzkum úspěšný. Za dvě hlavní výzkumné strategie se považuje kvantitativní a kvalitativní výzkum. Jejich kombinací vznikne smíšená výzkumná strategie.

2.1 Kvantitativní výzkum

¹³ HENDL, Jan, *Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace*, s. 32

¹⁴ Srov. tamtéž

Kvantitativní výzkum vychází z pozitivistického přístupu¹⁵. Jeho cílem je vysvětlit nějaký jev. Používá se při zkoumání velkých skupin osob, kde potřebujeme dojít ke zobecnění výsledků. Hovoříme o výzkumu makrostruktur (např. stát, strany, spolky).

Na počátku práce se stanovuje pracovní hypotéza, která vyjadřuje vztah mezi dvěma proměnnými (nezávisle proměnná a závisle proměnná) a kterou je třeba testovat pomocí výzkumných metod. Požaduje se, aby zvolená metoda a prováděné měření bylo validní¹⁶ a spolehlivé.¹⁷ Základními formami kvantitativního výzkumu je experimentální a neexperimentální výzkum. Za experiment se považuje situace, kdy výzkumník záměrně mění okolnosti, neexperimentální výzkum neobnáší změnu situace, podmínek nebo zkušenosti jedinců.

Pro kvantitativní výzkumu je typický odstup od zkoumaného jevu a jedinců, tzn. výzkumník se nemusí se zkoumaným vzorkem vůbec setkat. Jeho výhodou je relativně rychlý sběr a zpracování dat. Výstupem kvantitativního výzkumu je závěrečná zpráva obsahující především číselné hodnoty a obecně zhodnotitelné údaje. Výhodou tedy také je přesnost dat. Nevýhodou kvantitativního přístupu může být právě odstup od zkoumaného subjektu.

Mezi výzkumné metody patří: experiment, statistické šetření (např. formou dotazníku), analýza dat z oficiálních statistik, strukturované pozorování (na základě daného protokolu), škálování, obsahová analýza. Nejčastěji používanou metodou kvantitativního výzkumu je statistické šetření pomocí náhodného výběru a dotazování respondentů pomocí strukturovaného dotazníku. Dotazník má obsahovat jasné, stručné a správně formulované otázky. Podle způsobu kladených otázek rozlišujeme otázky na otevřené, uzavřené a polouzavřené.

2.2 Kvalitativní výzkum

Kvalitativní výzkum vychází z fenomenologického přístupu a vznikl jako kritika kvantitativního výzkumu¹⁸. Pojem fenomenologie je spojován s filozofií Edmunda

15 Pro pozitivismus jako způsob zkoumání je typické využívání metod přírodních věd, objektivita a empirismus.

16 Aby měřilo to, co, skutečně měřit má.

17 Budeme-li opakovaně měřit stejnou věc za stejných podmínek, dostaneme stejný výsledek.

18 Kritizováno bylo např., že se kvantitativní metody zkoumání zaměřují pouze na pozorovatelné

Husserla. „V základech fenomenologie leží přesvědčení, že filozofické poznání nespočívá v konstruování obecných principů, ale v deskripci fenoménů, tj. věci samých.“¹⁹ Jde o to, že fenomény (jevy) se zkoumají takové, jaké jsou a ne takové, jaké jsme je doposud poznali.

Kvalitativní přístup je vhodný tam, kde klademe důraz na porozumění lidskému jednání a na podrobné zkoumání postojů jednotlivce. Zaměřuje se na vysvětlení subjektivních významů, slovně popisuje chování a jednání v daném prostředí. Uplatňuje se především při zkoumání mikrostruktur (rodina, společenství, třída). Jeho cílem je zjistit hodnotové orientace, zájmy, způsob chování v určité situaci apod. Na rozdíl od kvantitativního výzkumu se nestanovuje na počátku práce pracovní hypotéza. Definují se relativně obecné výzkumné otázky, které se postupně upřesňují, případně se definují nové.²⁰ Výzkumník často pracuje s jedincem či malým počtem osob (v úzkém kontaktu), ale velkým objemem dat.

Mezi výzkumné metody patří zejména: pozorování (přímé či nepřímé)²¹, interview (rozhovor) či skupinové interview, obsahová analýza textu. V kvalitativních studiích se obvykle používá několik zdrojů dat, což má za cíl lépe porozumět zkoumanému problému. Nesmíme opomenout cyklický charakter sběru a zpracování dat – výzkumník sbírá data, analyzuje je a následně se rozhoduje, která data potřebuje a která ne. Tento proces se opakuje několikrát, dokud má sběr dat přínos pro výzkumnou otázku. Kvalitativní data nemají strukturovanou podobu dat jako v kvantitativním výzkumu, což komplikuje jejich vyhodnocení.

Přiblížme si jeden z typů kvalitativního výzkumu, a to fenomenologický výzkum. Ve fenomenologickém kvalitativním výzkumu se snaží výzkumník zachytit základní lidskou zkušenost vztahující se k zadanému fenoménu. Fenomenologický přístup volíme tehdy, jestliže chceme prozkoumat význam prožité zkušenosti jedince a porozumět mu, jestliže studovaný fenomén se nejvhodněji zachytí pokusem porozumět zkušenostem účastníka, anebo jestliže fenomén není dostatečně prozkoumán.²² Jako

chování a vylučují všechny interní vlivy - jsou statické. V případě strukturovaných dotazníků se také kritizuje okleštění získaných informací při uzavřených otázkách.

19 HENDL, Jan, *Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace*, s. 73

20 Srovnej rozdílný pohled na hypotézu v MIOVSKÝ, Michal, *Kvalitativní přístup a metody v psychologickém výzkumu*, s. 88 a HENDL, Jan, *Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace*, s. 48. Miovský tvrdí, že v kvalitativním výzkumu nelze definovat hypotézu, kterou bychom mohli testovat obvyklým způsobem, proto v kvalitativním výzkumu není hypotéza. Hendl tvrdí, že v kvalitativním výzkumu definujeme prvotně základní výzkumné otázky. V průběhu výzkumu vznikají jak nové výzkumné otázky, tak nové hypotézy. Ve svém výzkumu stanovím pouze výzkumnou otázku a ne hypotézu.

21 Nepřímé pozorování je např. pozorování z audiozáznamu či videozáznamu

22 Srov. HENDL, Jan, *Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace*, s. 127

výzkumná metoda se převážně používá rozhovor s jedinci, přičemž je třeba mít na zřeteli, že přímý kontakt se zkoumanými jedinci může být výhodou, ale také nevýhodou. Rozhovor může být polostrukturovaný (semistrukturovaný) nebo nestrukturovaný. Polostrukturovaný rozhovor, stejně jako dotazník, může obsahovat otázky otevřené, uzavřené a polouzavřené. Pro fenomenologický způsob zjišťování dat se však nejlépe hodí otázky otevřené.²³ Pro polostrukturovaný rozhovor je potřebné připravit částečnou osnovu rozhovoru. Začíná se obecnými otázkami z přítomnosti, poté se přechází k otázkám z minulosti či k úvahám o budoucnosti. Na jednotlivé otázky navazují tzv. sondážní otázky, které pomáhají výzkumníkovi zjistit podrobnosti o problému. Ve struktuře interview se většinou neuvádějí. Při rozhovoru bereme také v úvahu neverbální komunikaci.

Výzkumník po provedení rozhovoru hledá společné rysy u několika jedinců, kteří prožili stejnou skutečnost (v našem případě konverze). V případě fenomenologického výzkumu obsahuje závěrečná zpráva podrobný popis prožitých událostí a nabytých zkušeností, které mají umožnit vcítit se do dané situace, porozumět souvislostem a učinit do budoucna opatření, která pomohou se s daným jevem vyrovnat a vhodně na něj reagovat.²⁴ Pro tento druh výzkumu je typické, že jeho výsledky nelze zobecnit; jeho výstupy nejsou vyjádřeny v číslech, ale slovy. Při vyhodnocování dat výzkumník posuzuje slova a přiřazuje je k jednotlivým tématům a vždy musí přihlížet k danému kontextu problému. Po prozkoumání textu přechází k hledání vztahů mezi tématy.

Výhodou kvalitativního přístupu je především jeho pružnost, se kterou lze měnit průběh zkoumání (výzkumná otázka, metoda výzkumu). Díky němu se získává podrobný popis při zkoumání určitého fenoménu. Výzkumník tak získává spíše plastické obrysy problému než jeho zobecitelnou podobu. „Někteří metodologové chápou kvalitativní výzkum jako pouhý doplněk tradičních kvantitativních výzkumných strategií, jiní zase jako protipól nebo vyhraněnou výzkumnou pozici ve vztahu k jednotné, na přírodovědných základech postavené vědě.“²⁵ Pravdou však je, že kvalitativní výzkum získal rovnocenné postavení s ostatními formami výzkumu.

O smíšeném výzkumu se zmíním je krátce. Jedná se o propojení kvantitativní a

23 Za otevřenou považujeme otázku, která dává účastníkovi rozhovoru možnost vyjádřit se podle svých schopností a svého vnímání, neomezuje ho v popisu.

24 Závěrečná zpráva má obsahovat podrobný popis použitého postupu, zvolené metody a sběru dat. Zachycuje subjektivní zkušenosti a způsob jednání zkoumaných osob. Ve zprávě se mají vyskytovat plné či částečné citace rozhovoru, poznámky a závěry získané v terénu apod.

25 HENDL, Jan, *Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace*, s. 47

kvalitativní strategie v jednom výzkumu. „Metaforicky tento princip vyjádřili Lincolnová a Guba (1985) na příkladu rybářských sítí. Jestliže má rybář k dispozici několik sítí a v každé z nich je několik velkých děr, pak je lepší, když rybář poškozené sítě navzájem překryje a použije tak jednu síť, kterou získá lepší úlovek než použitím jednotlivých sítí odděleně.“²⁶ Má se zato, že díky smíšenému výzkumu se mohou některé výzkumné problémy řešit komplexněji a spolehlivěji.

26 HENDL, Jan, *Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace*, s. 60

3 Kvalitativní výzkum u 4 konvertitů z farností Frýdek a Místek

Na tomto místě je nutné zopakovat znovu cíl této diplomové práce a zároveň cíl výzkumu. Cílem práce tedy bude prozkoumat pomocí metod kvalitativního výzkumu, jaký byl hodnotový žebříček u vybraných konvertitů před konverzí a jak se změnil po konverzi.

Podle Hendlova schématu můžeme přípravnou fázi mého kvalitativního výzkumu vymežit takto:

- Oblast výzkumu: fenomén konverze a konvertitů,
- Výzkumný problém: hodnotový žebříček vybraných konvertitů,
- Účel výzkumu: prozkoumat změnu hodnotového žebříčku před a po konverzi,
- Výzkumná otázka: Jak se změnil hodnotový žebříček u vybraných konvertitů po konverzi?
- Další podotázky: Jak proběhla samotná konverze účastníků? Jaké faktory působily na konverzi?

3.1 Přípravná fáze kvalitativního výzkumu

Aby byl výzkum úspěšný, musela jsem vybrat správnou výzkumnou metodu a správnou strategii. Proč právě kvalitativní výzkum? Na tuto otázku najdeme odpověď ve výkladu pojmů a rozlišení mezi kvantitativním a kvalitativním výzkumem v kapitole č. 2. Z uvedeného vyplývá, že pro popis určitého fenoménu (v našem případě konverze) je přínosný právě fenomenologický přístup kvalitativního výzkumu.

Jakým způsobem jsem zvolila výzkumný soubor a kde se výzkum prováděl? Pátrala jsem po konvertitech v naší farnosti (farnost Frýdek, děkanát Frýdek, diecéze ostravsko-opavská), kteří byli pokřtěni v dospělosti cca v posledních 10-ti letech a zároveň po konvertitech, které osobně znám. Nakonec jsem vybrala 4 ženy, přičemž

jedna z nich se připravovala ke křtu a je pokřtěná ve farnosti Místek před pouhým rokem. Je tedy jediná ze zúčastněných, která by snad mohla definovat svůj hodnotový žebříček jinak než ostatní ženy výzkumného souboru.

Frýdek-Místek tvoří jedno město, i když z církevně-správního hlediska je rozdělené do dvou farností (farnost Frýdek a farnost Místek) a patří do dvou různých děkanátů (děkanát Frýdek a děkanát Místek, diecéze ostravsko-opavská). Pro účel této práce to však nepředstavuje žádný problém, protože farníci jsou z jednoho města, navzájem se znají (Pokud to lze říci o tak velickém městě, jakým Frýdek-Místek je.), migrují z jedné části do druhé, navštěvují frýdecké i místecké kostely, podílí se na společných duchovních aktivitách apod. Důležitější a směrodatnější než farnost pro mě byla osobní známost, protože jsem předpokládala větší vstřícnost, upřímnost a svobodu projevu při nahrávání rozhovorů. Volba se ukázala být dobrá, žádná z oslovených žen účast v tomto výzkumu neodmítla. Že se jedná o ženské pohlaví je spíš souhra okolností než záměr (Vypovídá to o tom, kdo ve městě Frýdek-Místek převážně přistupuje ke svátosti křtu.).

Jako výzkumnou metodu zjišťování dat jsem použila polostrukturovaný fenomenologický rozhovor.²⁷ Ráda bych zde uvedla i nezúčastněné pozorování, a to z toho důvodu, že všechny 4 zkoumané konvertitky osobně znám, a to od doby jejich katechumenátu. Mohla jsem tedy „zdálky“ a nezúčastněně sledovat, jakým způsobem se vyvíjí jejich vztah k Bohu a k církvi. Skupinový rozhovor jsem ne zvolila, jeví se mi vzhledem k rozsahu práce a účelu výzkumu jako neopodstatněný. Otázky kvalitativního výzkumu jsem vypracovala jako otevřené a uvádím je níže:

- Povězte mi, prosím, něco o sobě. O svém dětství, dospívání, sourozencích...
- Jak jste se dozvěděla o Boží existenci? Jak jste přišla nato, že Bůh je?
- Co Vás vedlo k tomu nechat se pokřtít?
- Proč jste se rozhodla vstoupit právě do katolické církve a přijmout její nauku?
- Osoby, které Vám byly blízko ve Vašem rozhodování a které Vám pomohly při hledání Boha?
- Otázky, které jste si při Vašem hledání a rozhodování kladla?
- Jak vnímáte svůj život před obrácení? Jaké jste měla životní plány a které životní hodnoty pro Vás byly důležité?

²⁷ Fenomenologický rozhovor má 3 na sebe navazující části: širší zjištění životní historie jednotlivce, konkrétní zkušenosti ze současnosti a minulosti jedince, které se vztahují k tématu, reflexe citového a rozumového postoje jedinceho života

- Co se změnilo na Vašich životních plánech a co Vám život s Bohem přinesl?
- Existují životní hodnoty, ke kterým máte jiný vztah než dříve? Proč?
- Zkuste formulovat Váš hodnotový žebříček před konverzí a po konverzi.
- Jaký byl Váš vztah před konverzí k těmto hodnotám:
zdraví, rodina a rodinné vztahy, vztahy k ostatním lidem, peníze a majetek, úcta k životu a ochrana lidského života, práce a profesní etika, náboženské hodnoty, role a postavení ženy ve společnosti?

Pomocníkem při sestavování otázek pro rozhovor o hodnotovém žebříčku mi byla kniha L. Lenze. Otázky jsem použila jako výchozí vodítko, dle situace jsem kladla další upřesňující otázky.

3.2 Sběr a zpracování dat – jednotlivé rozhovory

Při zaznamenávání dat jsem postupovala následovně: S každým účastníkem rozhovoru jsem se sešla 2x. První setkání bylo přípravné, jednotliví účastníci výzkumu byli seznámeni s tím, co od nich budu požadovat (rozhovory), byla jim zajištěna diskrétnost při zpracování dat včetně použití pseudonymů. Na závěr setkání jsem požádala o podpis informovaného souhlasu účastníka, tento formulář najdete v příloze č. 2. Zároveň jsem účastníkům nabídla možnost pročíst si tuto diplomovou práci a seznámit se tak se závěry prováděného výzkumu. Při druhém setkání jsem nechala účastníka povídat o svém životě, následně jsem kladla připravené otázky a opět nechala účastníka povídat. V průběhu rozhovoru jsem si dělala poznámky na papír a k některým nesrozumitelným úsekům ve vyprávění jsem se opakovaně vrátila přesněji formulovanou otázkou. Zapisovala jsem si také své dojmy, jak na mě natáčení rozhovoru působilo a jak na mě působily jednotlivé osoby. Rozhovory byly zaznamenávány do počítače pomocí programu AudaCity.

Strategie s výběrem konvertitů, které osobně znám, se potvrdila jako výhodná. Někdy se totiž může stát, že necítí-li se účastník při rozhovoru dobře, může se zablokovat a informace může podat záměrně zkresleně či je zatajit. Ženy se ale spontánně a upřímně rozpovídaly o svém životě, nahrávaný rozhovor měl spád a

proběhl bez výrazného napětí. Myslím, že se to kladně projevilo na kvalitě jednotlivých rozhovorů. Při prepisu rozhovorů jsem se snažila používat citace účastníků výzkumu, zvláště tam, kde jejich slovník měl určité zabarvení, případně tam, kde bylo třeba ozřejmit souvislosti. Tučně zvýrazněné pasáže na konci rozhovoru jsou jednotlivé hodnoty, ke kterým jsem požadovala vyjádření od všech konvertitek a které budou součástí hodnocení výzkumu.

3.2.1 Marie

34letá Marie je vdaná a má tři děti. Vystudovala vysokou školu s ekonomickým zaměřením. Vyrůstala jako jedináček v ateistické rodině (otec ateista; matka sice pokřtěná v dětství, ale její víra se nikdy nijak neprojevovala, sama se stavěla do pozice nevěřící). Když jí bylo 10 let, rodiče se rozvedli, což pro Marii znamenalo po dlouhou dobu velkou ránu, která ovlivnila celý její život. Jako dítě se s touto událostí vyrovnávala velice těžce.

Marie si myslí, že jí k víře nevedl nikdo z rodiny, žádný vzor. Otázky o existenci Boha si začala klást až na střední škole. Zaujala ji totiž filozofie, konkrétně formulace toho, že Bůh je (T. Akvinský, důkazy Boží existence). Postupně jí začalo docházet, že příroda a lidé kolem nemohli vzniknout sami od sebe. To ji vedlo ke snaze žít jako člověk dobře a čestně. Impuls k osobnějším a důkladnějším hledání pravdy přišel v 18-ti letech. Marie ho spojuje se svou první návštěvou kostela při příležitosti svatebního obřadu své kamarádky. Od této chvíle popisuje Marie v rozhovoru svou zkušenost mnohem živěji a zaujatěji. „Jako by se mě tam něco dotklo, tenkrát bych nedokázala zformulovat co, zapůsobila na mě atmosféra v kostele, ale i srdečnost lidí a přijetí od těch, pro které jsem byla neznámá a cizí.“ Zázitek to byl tak silný, že ji přiměl navštěvovat kostel častěji, i když nerozuměla tomu, co se v něm děje. V té době bylo pro ni klíčové naslouchání mešním textům a promluvě při mši, hodně přemýšlela nad tím, co slyšela, i když „po svém“. V této době by se ještě neodvážila svým vrstevníkům a rodině přiznat, že chodí do kostela. Snažila se udržovat si od věřících odstup. Po měsících usoudila, že by se ráda o Bohu a víře dozvěděla něco více a dostala odpovědi na své otázky. (Nedokáže odpovědět, zda už v té době opravdu věřila, že Bůh je, spíš

jen po zkušenosti s filozofií respektovala postoj druhých a uznávala, že mohou mít pravdu v otázkách Boží existence.)

Její hledání toho, jaký Bůh je, se ubíralo dvěma směry: 1x týdně se scházela členkou sekty Svědků Jehovových a 1x týdně se scházela s jedním křesťanem z římskokatolické církve (pozdějším kmotrem). Za dva měsíce ukončila kontakt s Jehovisty a orientovala se směrem, který jí ukazoval zmiňovaný kamarád křesťan. Důvod? „Kamarád křesťan mi často povídal o své osobní zkušenosti s Bohem, kdežto známá Jehovistka mi vykládala jen takové obecné věci. Osobní zkušenost mi tam chyběla.“ V rozmezí jednoho pololetí poznávala další lidi z římskokatolické církve, ve kterých časem našla přátele a pocit přijetí. „Asi by mi tento stav – člověka bez povinností k církvi, který získává o Bohu informace – ještě dlouho vyhovoval, kdyby nepřišel podnět místního pana faráře: Jestli chceš mezi nás patřit, tak pro to něco udělej!“ Byla to druhá skutečnost, která Marii zatřásla.

Rozhodnutí pro vstup do katechumenátu a křest však nebylo pro Marii jednoduché, protože věděla, že nevěřící rodiče budou proti. Zároveň věděla, že takovou důležitou životní událost, za kterou křest a přijetí příslušnosti k církvi považovala, si nechce nechat pro sebe a před rodiči zatajit. „Stejně by se to potom v mém životě projevovalo.“ Rodiče jsou pro ni autoritou a vztahy s nimi si cení hodně vysoko, proto měla dojem, že stojí před rozhodnutím: rodiče anebo Bůh? Zvažovala, zda má upřednostnit svou rodinu před Bohem a udělat krok do neznáma. Druhým pramenem jejich pochybností, zda křest je to správné, byla otázka „upsání se církvi“ a přijetí zodpovědnosti. Na církve se v její rodině pohlíželo jako na instituci, kdy kněz je pastýř a ostatní jsou ovce, jdoucí slepě za ním, zbavení vlastní odpovědnosti a rozhodování. I když Marie by tenkrát nemohla potvrdit tento negativně vymezený postoj, měla přece jen obavy.

V těchto náročných chvílích před katechumenátem, jak vzpomíná, i když se neuměla modlit, z ní vytryskla její první modlitba. O katechumenátu neměla moc představu, co obnáší a prohlásila, že se na něj necítí být dostatečně připravená. Po oznámení svého rozhodnutí rodičům (kteří nesouhlasili) a veřejném vstupu do katechumenátu se začaly dít v Mariině životě „zvláštní“ věci. S úžasem zjistila, že Bůh na její modlitby odpovídá a dává jí důkazy, že existuje. Začala vnímat Boží hlas a bylo to pro ni hodně radostné a požehnané období. Přestala si dělat starosti o to, jak se vyřeší situace s rodiči a nabyla přesvědčení, že přijmout křest je správné. „Najednou jsem byla ráda, že se nechám pokřtít, protože zkušenost s Bohem převálcovala všechny mé

dosavadní obavy a pochybnosti.“ Její rozhodnutí nechat se pokřtít formovaly tedy dvě věci: požadavek ze strany církve (místního faráře) a zkušenost Boží přítomnosti v jejím životě. Marie dnes hovoří o tom, že rozhodnutí nechat se pokřtít je důležitá věc, na kterou člověk musí zareagovat a která změnila celý její další život. Na svou přípravu na křest (setkávání s kmotrem, katechumenát a duchovní obnova) a na svátost křtu má moc hezké vzpomínky. „Byly to moc silné okamžiky, ze kterých jsem ještě dlouhé roky čerpala a na okolnosti kolem křtu asi nikdy nezapomenu.“

O tom, do které církve vstoupí, moc nepřemýšlela, protože osoby, které jí pomáhaly nacházet její cestu k Bohu byly římskokatolického vyznání. Po zkušenosti s Jehovisty byla nakonec ráda, že vstupuje do církve, která je pro ni jakousi zárukou „kvality“. „Věděla jsem, že římskokatolická církev je ta nejstarší církev, což mě ujišťovalo, že jsem si zvolila dobře.“ Mezi osoby, které jí byly blízko při hledání Boha, Marie uvedla jednak přátele křesťany z římskokatolické církve a v dřívějších letech věřící osoby, které se podílely na činnosti ve Skautu (Svého manžela poznala až po křtu, proto je zahrnut až v otázce rodinné vztahy.).

Marie o budoucnosti moc nepřemýšlela, její dosavadní život před obrácením provázela skepse, melancholie, citová nejistota a především strach a úzkost ze života. Před obrácením to byla bojácná osoba, cítila se nepřijatá, ale z přirozenosti je energická a cílevědomá. Vysvětluje si to tím, že pochází z rozvrácené rodiny, proto v ní převládal strach, že jednou bude muset prožít to, co její rodiče. „Měla jsem velký strach z toho, jak vůbec zvládnou žít život. Žít život pro mě určitě nebyla žádná radost.“ Marie si vzhledem ke svým obavám ze života moc plánů nedělala. Jeden z jejich mála snů byl, že by se ráda vdala, měla děti, jednoho životního partnera a rozhodně šťastnější manželství než její rodiče. Přála si mít více než jedno dítě, protože věděla, co je to vyrůstat jako jedináček. Své další životní plány umí vymezit spíše negativně než pozitivně: nechtěla se nijak extrémně věnovat cestování, měnit místo bydliště či se vystěhovat, nechtěla dělat kariéru a věnovat jí spoustu času. Nechtěla se věnovat sociální a charitativní oblasti, protože má názor, že nato po psychické stránce nemá vlohy.

Co se změnilo po křtu na jejich životních plánech? Marie si myslí, že se ani tak nezměnily její plány na život, jako spíše pohled na život. „Jednou z věcí, která se pro mě po setkání s Bohem změnila, je otázka přijetí. Přijetí lidmi, ale především Bohem.“ Za další zásadní skutečnosti, které se v Mariině životě změnily, považuje důvěru a radost ze života, která nově nasměrovala její život a dala jí naději, že může prožít dobrý

život. Život, který dopadne dobře. Vědomí lásky – lidské i Boží.

Marie vzpomíná, že by ráda už dříve věděla, jak se správně postavit k některým otázkám ohledně života a smrti, a proto hodně oceňuje, že život s Bohem dává pevné měřítko toho, co je dovoleno a co ne. Hovoří o tomto měřítku jako o jistotě, jak se v životě neztratit. Život z víry pomohl také Marii přehodnotit svůj pohled na manželství. Marie se přestala tolik obávat nevydařeného manželství a začala v ní převládat naděje. Dalším pozitivem pro Marii je skutečnost, že mají s manželem společnou víru a vyznávají společné hodnoty. Postupně se vytrácí nezdravý strach z různých oblastí života, který jí bral radost ze života. „Bůh mě postupně z mých strachů vyvádí.“ Začala se projevovat odvaha v životě a důvěra, že i když se dějí na první pohled špatné věci, mohou dobře dopadnout.

Zdraví

Marie měla vždy zájem o své zdraví a o zdravý životní styl. Částečně to bylo způsobeno její životní úzkostí. Posun ve vztahu k Bohu charakterizuje tak, že se snaží tolik nebát o své zdraví a o svůj život. Uvědomuje si širší souvislosti mezi fyzickou, psychickou a duchovní stránkou člověka. Myslí si, že i z nemoci může Bůh vytěžit to dobré.

Rodina a rodinné vztahy

Hodnotu rodiny si Marie vždy cenila vysoko, v minulosti měla silnou vazbu ke svým rodičům. K dnešnému dni tyto dobré vztahy a zájem o své rodiče přetrvává. Obnovila se u ní důvěra, že může prožít kvalitní rodinný život. „Na druhou stranu si uvědomuji, že hodně záleží na mě, nakolik se budu snažit mít dobrou rodinu a dobré rodinné vztahy. Budu šťastná, když budou šťastní i moji nejbližší.“

Vztahy k ostatním lidem

Marie vždy projevovala velkou potřebu přátelství, ale v průběhu dospívání trpěla pocitem osamělosti. Myslí si, že v té době neměla nikoho, komu by na ní upřímně záleželo. „Pro hodně lidí jsem byla vrbou, ale mi vrba chyběla.“ V dospělosti svou potřebu po vztazích s druhými lidmi našla naplněnou až mezi křesťany. Dnes je vděčná zato, že našla kolem sebe přátele, kterým může důvěřovat a kteří jsou ochotní jí pomoci vždy, když je potřeba. Spojuje to opět s tím, že má podobně sestavený žebříček hodnot jako její přátelé. Na druhou stranu, stejně jako u rodinných vztahů, vnímá svou zodpovědnost za vytváření dobrých vztahů. „Jsem si vědoma, že chci po nich někdy

více, než jsou schopni pro mě udělat.“ Pro širší vztahy uplatňuje přístup, že všichni lidé jsou stvořeni Bohem, a proto si zaslouží slušné zacházení (důstojnost lidské osoby). Uplatňovala by více princip solidarity.

Peníze a majetek

Po zkušenostech z dětství, kdy musela žít se svou matkou skromněji, se na peníze dívá jaksí s nadhledem, nikdy netrpěla rozhazovačností, ani potřebou mít to, co ostatní. Dnes se snaží dělit se s potřebnými o to, co má, což kdysi doma nefungovalo. „Nikdy nevím, kdy já budu ta potřebná.“ Otázka peněz a majetku u ní dostala sociální rozměr.

Úcta k životu a ochrana lidského života

Už před svým obrácením nesouhlasila s trendem v oblasti antikoncepce a potratů, ale vzhledem ke svému mladistvému věku nevěděla, jak se správně k těmto věcem postavit. Dnes je tato rovina úplně jiná. „Můj život není dnes o tom, že nedělám špatné věci a to stačí, ale že se snažím dělat vše pro to, aby ve světě bylo dobro.“ Proto vidí jako důležité angažovat se jakkoliv v boji za život, vyjít z pasivního postoje a být aktivní.

Práce a profesní etika

Nikdy neuměla ani nechtěla podvádět, šidit svoji práci ať už pro školu či pro společnost. Vždy se snažila o zodpovědnost k tomu, co dělá. Po obrácení se tento rozměr posouvá k poznání, že práci neděláme pouze pro sebe a společnost, ale především pro Boha. „Před jeho tvář přijde vše, co jsme udělali či neudělali.“ Její prací je už delší dobu péče o děti²⁸, takže prožívá, co to je práce ve skrytosti. Kariérní způsob jí není blízký, „realizuje se“ pokud možno v tom, co od ní Bůh právě žádá. Co se týče profesní etiky, hovoří o citlivosti pro poctivou práci i z toho důvodu, že právě své děti učí pracovat a objevovat radost z vykonané práce. S jinou profesní etikou se díky svému postavení nyní nesetkává a není nucena se v těchto věcech rozhodovat a zodpovídat se svému nadřízenému.

Náboženské hodnoty

„Nijak jsem je dříve nevyhledávala ani jsem o nich nevěděla (krom Skautu). Změna nastala až po revoluci a po nástupu na střední školu, kdy se začala okrajově dozvídat o církvi a náboženských hodnotách. „Imponovalo mi, že věřící mají život nějak ukotvený,

28 Marie je dlouhodobě na rodičovské dovolené

vědí, jak ho mají prožít, což já jsem tenkrát nevěděla a byla bych ráda, kdyby mi to někdo dříve řekl.“ Až zpětně jí došlo, že jí vlastně byly křesťanské hodnoty vždy blízké.

Role a postavení ženy ve společnosti

Tradiční rozdělení rolí ve společnosti pro ni nebylo překážkou, rozhodně se nepovažovala za feministku či někoho, kdo by urputně bránil práva žen. Neměla potřebu se svou prací vyrovnat mužům. Se svou rolí matky na rodičovské dovolené je spokojená a nachází v ní uspokojení. Genderové aktivity jí připadají směšné a myslí si, že jsou pouze v důsledku toho, že ženy nenacházejí ocenění svého životního poslání a mateřství, a proto se chtějí mužům vyrovnat. „Je to pro lidi, kteří nevědí, kým vlastně jsou. Musíme se vrátit ke kořenům, kým vlastně jsme.“

3.2.2 Anežka

Anežce je 26 let, je vdaná a jako jediná ze 4 účastnic rozhovoru je pokřtěná pouhý jeden rok.²⁹ Při rozhovoru z ní zářilo nadšení, že mi může sdělit, co se jí v životě přihodilo tak radostného a proč je šťastná.

Vyrůstala s rodiči a se svou o 4 roky mladší sestrou. O svých rodičích říká, že věřící nebyli, o víře hovoří pouze u obou babiček. (Později si v rozhovoru uvědomuje, že matka je pokřtěná katolička, otec snad jako evangelík). Jedna babička byla katolička, druhá praktikující evangelička. Její rodiče se rozvedli, když jí bylo zhruba 12 let.

Po studiu na střední škole podnikatelské se rozhodla pro studium vysoké školy, obor management pro veřejný sektor. „Vždycky jsem inklinovala k dobrovolnictví a sociálním službám a počítala jsem s tím, že tato oblast bude i součástí mé budoucnosti.“ Naopak o manželství si myslela, že se v jejím životě nezrealizuje, že se nikdy nebude chtít vdát. Byl to důsledek špatné zkušenosti jejich rodičů a vzpomínek na dětství. Jinak o svém dětství prohlašuje: „Myslím, že jsem měla veselé dětství se vším, co k němu patří.“ Navzdory svým představám o manželství se ve svých třidvaceti letech vdala a své manželství považuje za „jedno velké překvapení.“

V otázce křtu a přistoupení k víře vzpomíná, že ačkoliv její rodiče nebyli věřící, vyrůstala v ovzduší křesťanské výchovy a křesťanských hodnot. „Minimálně Desatero

²⁹ Ostatní konvertitky jsou pokřtěny cca 10 let.

jsme se sestrou znaly a dodržovaly.“ Maminka je vedla k základním morálním hodnotám (nekrást, nelhát, neubližovat druhým, pomáhat potřebným), a proto bylo pro Anežku přirozené, že všechny tyto prvky ve víře našla, ale mnohem v hlubší a širší míře. Myslí si, že jí nikdo z rodiny přístupu k víře nebránil. Babička evangelička chodila každou neděli do kostela, ale svou vírou Anežku nijak „nezatěžovala“, asi tušila, že by s tím rodiče nesouhlasili. „Babička katolička mě občas do kostela brávala a byly to pro mě pěkné chvílky.“ Ve vzpomínkách se Anežce vynořuje jeden konkrétní kostel a symbol ryby, který ji jako dítě vždy zaujal.

Na základní škole se věnovala Anežka zpěvu a díky této zkušenosti začala chodit do scholy. Pomohla jí k tomu její kamarádka, která pocházela z věřící rodiny a se kterou Anežka prožila kus svého dětství. Svým způsobem byla pro Anežku vzorem. Díky ní se Anežka seznámila s myšlenkou skautingu a zabývala se otázkami víry. Od té doby, co tato věřící kamarádka naučila Anežku modlitbě Otče náš a Zdravas Maria, modlila se tyto modlitby každý večer a jak sama popisuje, připadalo jí to přirozené. Vztah s kamarádkou, poznávání nových obzorů prostřednictvím Skautu, scholy či modlitby: to vše působilo Anežce radost a cítila se šťastná. Snad někde v těchto okamžicích se zrodila i touha po Bohu. Její první vzpomínka na kostel se váže právě na účinkování scholy při mši svaté. Ten den prožila lítost z toho, že její rodiče nejsou věřící. „Protože kdyby byli věřící, přišli by se na mě do kostela podívat a viděli by mě tam, jak zpívám.“

Na střední škole se začala věnovat dobrovolnictví (vytváření projektů, získávání grantů pro neziskové organizace) a tato aktivita ji provázela i na vysoké škole. „Tam (na vysoké škole) se už dbalo nato, kdo má jaký okruh přátel, jak vystupuje, k jakým hodnotám se hlásí.“ Nastal pro ni čas vyjádřit svůj názor, prezentovat své vidění světa. Mezi dobrovolníky poznala i pár křesťanů a uvědomila si, že je to pro ni pozitivní zkušenost. Své pole působnosti rozšířila o podporování ekologických aktivit a ekologickou výchovu. Dobrovolnictví a ekologie byly pro Anežku činnostmi, o kterých věřila, že mají smysl a že se jim chce i nadále věnovat. Pomáhat druhým Anežku naplňovalo a i zde hovoří o pocitech štěstí.

Po vysoké škole se seznámila se svým budoucím manželem, věřícím člověkem. „Zpočátku mi to připadalo hodně zvláštní, dříve jsem neměla tak blízko sebe osobu, která by byla věřící.“ Vztah pokračoval a začaly se zintenzivňovat i hovory o Bohu. Hodně na ni zapůsobilo, když viděla dospělého muže, který má jasný názor v otázkách víry a své přesvědčení umí žít. Byl to pro ni druhý člověk v životě, který ji pomohl

zatoužit po Bohu (První osobou byla její již zmiňovaná kamarádka z dětství). Postupem času se setkala s okruhem partnerových přátel, věřících lidí. Uvědomila si, že i když mají stejné radosti a starosti jako všichni ostatní, přináší jim víra jistým způsobem útěchu, naději a radost. Bylo pro ni příjemným zjištěním, že tito věřící lidé jsou ochotni se o svou naději rozdělit a hovořit o předmětu této naděje. „Obyčejné rozhovory s kamarádkami u kafe mi začaly připadat zbytečné a povrchní a těšila jsem se na rozhovory o Bohu s manželovými přáteli.“

Po dvou letech známosti byli snoubenci sezdáni v kostele. „Tenkrát mi to nepřišlo tak důležité,³⁰ jak to vnímám dnes.“ Nabídkám na nedělní návštěvu bohoslužby se zpočátku bránila. Až později pochopila, že poznat místo, na které pravidelně v neděli její manžel odchází, by bylo pro jejich manželství přínosem. „Na mši mě uchvacovala čtení z Bible - moudra života, která byla tak jednoduchá a která se dokázala dotknout mé duše. Chodila jsem tam hlavně kvůli nim.“ Postupem času brala Bibli do ruky častěji. Zpočátku skrytě, aby ji nikdo nemohl ovlivňovat v jejích úvahách a hledání. Věděla, že jestli se rozhodne pro život s Bohem, chce to udělat sama ze své vůle a ne pod vlivem druhých lidí. Je vhodné zde připomenout, že Anežka se od dětství, od svých dvanácti let každý večer modlila výše uvedené modlitby. S přibývajícimi zkušenostmi s Bibli, s vírou svého manžela a návštěvami kostela se spontánně prodlužoval čas její modlitby a modlitba se stávala stále více osobnější. V tomto momentě si také uvědomovala, že modlitba má širší rozměr než si do té doby dokázala představit a že její modlitba souvisí i s modlitbou ostatních věřících lidí. Sama hovoří o víře jako o dlouhodobém procesu. „Jeden zlomový okamžik však nastal, když jsem se jednou večer rozhodla, že se nechám pokřtít.“ Usoudila, že vědomosti, které má o Bohu a o Ježíši Kristu, jsou dostatečné nato, aby poznala, že je správné nechat se pokřtít. „Je to to nejlepší, co jsem pro sebe mohla udělat.“

Příprava na křest probíhala s tamějším farářem více než jeden rok, vždy jedenkrát týdně. Také se začala Anežka scházet se svou budoucí kmotrou. Stále více Anežce docházelo, jak velikým darem je víra a nadcházející křest. „Je to pro mě veliká opora života a radost.“ K přípravě se Anežka stavěla zodpovědně a považovala ji za hodně důležitou věc. Samozřejmě bojovala se svou nechutí a touhou upřednostnit jiné věci než duchovní. „Také jsem bojovala sama se sebou; jestli nejsem zmanipulovaná, ovlivněná druhými a proč se vlastně chci nechat pokřtít.“ Ve vzpomínkách jí zůstalo několik posledních dnů před křtem, kdy se hromadily různé negativní situace a

30 Pozn: mít svatbu v kostele

nedorozumění ve vztazích, které si nedokázala v té chvíli vysvětlit. Před křtem měla také pochybnosti o tom, zda je na něj dostatečně připravená. „Vždyť jsem toho znala tak málo.“ Na druhou stranu si uvědomovala, že se donekonečna na křest připravovat nemůže, nejednalo by se už o přípravu, ale o sběr informací. „Tušila jsem, že dál se posunu už jenom křtem. Že mě čekají nové věci.“ Myslí si, že se s ní v průběhu katechumenátu nestala žádná zásadní změna, spíš svůj křest hodnotí jako sázku na intuici a rozhodnutí se pro dobro na základě svědomí a srdce.

Přestože jedna z Anežčiných babiček byla evangelička, Anežka nikterak neřešila výběr církve, ve které se nechá pokřtít. Automaticky brala, že jejím domovem se stane církev jejího manžela a jejich společných přátel, tedy římskokatolická. K dnešnímu dni si myslí, že římskokatolická církev je ta, která čerpá z původních textů Písma sv., drží se původních tradic, prvotní praxe církve apod. Ostatní rozdíly mezi katolickou církví a protestantskými církvemi definovat neumí.

Samotný křest prožila moc hezky, potěšila jí podpora její rodiny i přátel. Křest přinesl Anežce vědomí, že svou víru nežije sama. Zakouší společenství církve, učí se mluvit o Pánu Bohu a o své víře s druhými lidmi, podělit se se svými zkušenostmi. I když už dříve četla Bibli, objevuje ji v nové hloubce a šířce. Ze všech těchto krůčků vpřed má ohromnou radost a pomáhá jí to překonávat životní překážky.

Jaké měla Anežka představy o svém životě? Anežka byla vždy přesvědčená o tom, že dokáže vše, co bude v životě chtít. Myslela si, že by mohla být právníčkou, ale později převládla její potřeba pomáhat lidem a rozhodla se pro sociální oblast. Myšlenkám na svatbu se vyhýbala z obavy, byla rozhodnutá, že se nevdá. K zásadnímu posunu ve vnímání hodnoty manželství a rodiny došlo ještě před obrácením, v souvislosti s tím, že se seznámila se svým věřícím manželem. Pomohl jí najít správný pohled na manželství a na to, jakým přínosem by se pro ni mohlo stát. Nyní je vděčná za dar manželství. Anežka má podobný hodnotový žebříček jako před obrácením, ale myslí si, že dříve vše vnímala hodně povrchně, kdežto dnes má potřebu jít více do hloubky. Hovoříme spolu o větším respektu k životu, k lidem a přístupu ke všemu živému. Také si uvědomuje, jak krátkozraké mohou být lidské plány a snaha jich dosáhnout. „Teď už vím, že si nemusím všechno vydřít vlastními silami a zasloužit.“

Zdraví

„Vím o sobě, že jsem od malička tak trochu hypochondr.“ Protože se Anežka o své zdraví bála, někdy až nepřiměřeně, snažila se si tuto hodnotu zajistit všemi možnými

dostupnými prostředky. Dnes zakouší, že její zdraví není v rukou lékařů, ale v rukou Božích. Modlívá se za své zdraví.

Rodina a rodinné vztahy

Dříve o této hodnotě moc nepřemýšlela, připadalo jí to jako nedůležité a zasuňla ji do pozadí svého hodnotového žebříčku. Tento postoj opět souvisí s prožitkem rozvodu rodičů. Díky zážitkům z vlastního manželství má pro ni rodina velký význam, těší se, že bude jednou svým dětem předávat hodnoty, které v křesťanství nalezla, především víru v Ježíše Krista.

Vztahy k ostatním lidem

se moc nezměnily (vždy chtěla pomáhat) s tím rozdílem, že méně posuzuje lidi kolem sebe. Rozměr církevního společenství teprve objevuje, zatím ví, že ho potřebuje a hledá ho pro svůj život.

Peníze a majetek

Peníze jsou pro Anežku nutná součást života, více tuto otázku neřeší, je ráda, že jich nemá ani moc ani málo.

Úcta k životu a ochrana nenarozeného života

Úctou k životu a ochranou nenarozeného života se Anežka dříve nezabývala (vždyť se nechtěla vdát), nyní si myslí, že člověk má žít v pokoře a úctě k životu a nesnažit se brát vše do svých rukou. Má na mysli přesah nejen na jednotlivce, ale na celé lidstvo.

Práce a profesní etika

Dříve se k práci stavěla jako k nutné součásti života, jako řešení finanční otázky. Ráda by v budoucnu spojila své zaměstnání se svým povoláním. Co se týče profesní etiky, ve svém zaměstnání upřednostnila po křtu své přesvědčení před nezákonnými praktikami dosavadního zaměstnavatele, nebála se nejistoty a změnila zaměstnání.

Náboženské hodnoty

V životě se setkala s lidmi různého vyznání, ale vnímala spíš osobnost člověka a jeho život, než pravidla podle kterých se řídí. Tyto lidi tolerovala, ale nesnažila se jim porozumět či jim jejich přesvědčení vyvracet. K náboženským hodnotám prý zaujímal

indiferentní postoj. (To nekoresponduje s tím, že se každý večer modlila modlitbu Otče náš).

Role a postavení ženy ve společnosti

Jednu dobu byla Anežka přesvědčená, že půjde studovat genderová studia (postavení ženy ve společnosti v průběhu času, v různých kulturách) a vnímala se jako feministka. Bylo to opět v důsledku rozvodu rodičů, kdy ze strany matky neslyšela na muže nic pěkného. V manželství se musela vyrovnávat se svým feministickým postojem a dnes si myslí, že pochopila, jakou roli muži a ženy ve světě mají. „Role ženy v rodině je být oporou svému muži. A právě proto, že vnímám spoustu věcí jinak než můj muž, začala jsem si vychutnávat, že jsem to já, kdo může zařídit teplo domova. Zjišťuji, co mohu doplnit ke svému muži a co on ke mně, aby nám bylo spolu ještě lépe.“

3.2.3 Veronika

V rozhovoru s Veronikou jsem musela klást více otázek, aby rozhovor směřoval kupředu. Na druhou stranu Veronika odpovídala upřímně a spontánně, nepromýšlela odpovědi tak, že by chtěla něco skrývat. V tomto textu se mi nepodařilo uvést tolik citací rozhovoru jako v ostatních třech. Myslím si, že vzhledem k tomu, že Veronika musela pojmenovat hodně negativních zážitků a skutečností, by citace nebyly ku prospěchu této práce. Neuvádění citací tedy vyplynulo přirozeně z rozhovoru a nepovažuji to za nedostatek, spíš to svědčí o jednom z rysů tohoto rozhovoru.

Veronika je vdaná a ve svých 34 letech je maminkou tří dětí. Je vyučená kadeřnice, která si při rodičovské dovolené doplnila maturitu a následně nastoupila k dálkovému studiu vysoké školy s ekonomickým zaměřením. I její život provází několik důležitých životních mezníků.

Veroničiny vzpomínky na dětství nejsou nikterak radostné. Veronika je prvorozená, má ještě dva mladší sourozence, bohužel oba mentálně postižené. Její otec byl alkoholik a matka se ho bála. Vzhledem k nemocným dětem matka nikdy nenašla odvahu, aby od svého manžela odešla. (Po delším rozhovoru docházíme nato, že otec svou závislost na alkoholu „zdedil“ po svých rodičích.) To jsou základní faktory, které se podepsaly na rodinné výchově a Veroničině dětství. Vzpomínky na Veroničino

dospívání jsou doprovázeny nadávkami, otcovým ubližováním sourozencům i mamince, kterou se Veronika snažila před otcem bránit. Na základě jednoho konfliktu se svým otcem odešla ve svých 19-ti letech z domu.

K otázce Boží existence Veronika prohlašuje, že vyrůstala v ateistické rodině, o víře se u nich nemluvílo a k Bohu ji nevedli ani rodiče ani prarodiče. Její maminka si není jistá, zda je pokřtěná, ale s největší pravděpodobností ano. Veroničina maminka je také tím, komu se líbí křesťanský život její dcery, nikdy jí nezakazovala „věřit a chodit do kostela“, spíš ji v tom podporovala, ale sama za sebe doposud neudělala žádný krok vpřed a o víře mlčí. Tatínek, který již zemřel, se ve svém životě o Bohu nikdy nevyjadřoval, snad až na výjimky o Vánocích. O Veroničině přípravě ke křtu hovořil s výsměchem.

Svého manžela, který bydlel opodál, poznala Veronika v 16-ti letech. V té době se spolu vídali jen jako kamarádi, kteří si spolu rozumí a mají si o čem povídat. Ve vážnou známost vztah přerostl až o několik let později. Že je tento mladík věřící, se dozvěděla poměrně brzy, když ji a další stejně staré mládežníky ateisty začal brávat do kostela.³¹ Protože Veronika o křesťanství nic nevěděla, působilo na ni prostředí kostela a probíhající bohoslužba „legračně a vůbec tomu nerozuměla“. Stejně jako uvedli ostatní účastníci rozhovoru, tak i ve Veronice vzbuzovalo negativní pocity to, že všichni dělají při liturgii stejná gesta. Působilo to na ni spíš odpudivým dojmem a uvažovala o projevech fanatismu. Čím více se však prohluboval vztah s tímto mladým mužem a čím více Veronika poznávala jeho rodinu - tím více začala o otázkách víry přemýšlet a tím více se měnil její pohled na bohoslužbu. Ve Veronice se probudil zájem, přemýšlela nad slovy, která slyšela. Už nebyla tím, kdo dělá doprovod svému příteli, ale ona sama chtěla navštívit kostel „ze svého vlastního zájmu“. To bylo Veronice 18 let. Poznávala další mladé lidi a fascinovalo jí, jakým způsobem žijí své vztahy a moc se jí to líbilo. „I když to moje maminka měla v životě hrozně těžké, měla mě ráda a snažila se mi dát hodně své lásky. Ale na těchto mladých lidech jsem viděla, že své vztahy žijí jinak a opravdově. To jsem doposud nezažila.“

Začala se aktivně o víru zajímat, kladla hodně otázek, konfrontovala je s jejími dosavadními zkušenostmi např. ze školy a požadovala odpovědi („Jak vznikl život?“). Hovoří o tom, že její zájem o křesťanství přerostl v touhu poznat Boha. „Jednou jsem stála vzadu v kostele, bylo ticho a já jsem najednou věděla, že musím klečat a modlit

³¹ Je zajímavé, že i jedna žena z jejich bývalé party, nezávisle na Veronice v jiném čase a na jiném místě se nechala také pokřtít. To se Veronika dozvěděla až zpětně.

se.“ Jednou v ohláškách slyšela, že ve farnosti bude probíhat příprava na křest dospělých. „Moc mě to potěšilo a rozhodla jsem se tam přihlásit. Doufala jsem, že se tam dozvím o víře mnohem více věcí a zjistím, jestli je vhodné, abych se nechala pokřtít.“ Od svých 19-ti let uvažovala o křtu. Toto životní rozhodnutí se odehrávalo už zcela mimo její rodinu. Kromě přípravy na křest se Veronika účastnila ve farnosti právě probíhající duchovní obnovy. V průběhu se probírala jednotlivá témata včetně biblických textů, nad kterými se Veronika zamýšlela a docházela k názoru, že křest a život z víry je pro ni ta správná cesta. Také ji oslovila svědectví jednotlivých účastníků, jakým způsobem hovořili o své zkušenosti s Bohem.

V tomto bodě bych chtěla uvést, že je až úsměvné, jak si Veronika, stejně jako další účastnice rozhovoru (déle pokřtěné) nedokáže uvědomit podrobnosti přípravy ke křtu. Z rozhovoru vyplynulo, že Veronika neví, zda navštěvovala přípravu na křest jako takovou, ale určitě absolvovala obnovu v Duchu svatém.

V jejím rozhodnutí nechat se pokřtít ji podporoval její nastávající manžel se svou rodinou, za což byla Veronika vděčná. Za kmotru si zvolila svou budoucí tchyni. Rozhodnutí ke křtu sdělila Veronika i svým rodičům a jak již bylo uvedeno výše, maminka ji v rozhodnutí podpořila. „Římskokatolická církev byla ta jediná církev, kterou jsem znala, takže jsem výběr církve neřešila. Spíš jsem měla zkušenosti s negativními projevy Svědků Jehovových, protože moje spolužačka byla Jehovistka.“ Čím více se o římskokatolické církvi dozvíдалa, tím více se utvrzovala ve svém rozhodnutí do ní vstoupit. Souvislost mezi svatbou a křtem? Veronice nikdy nepřišlo jako důležité, aby měla svatbu v kostele. Bude-li si chtít svého přítele vzít, bude jedno kde. Proto svou přípravu na křest se svatbou nijak nespojuje. Touha nechat se pokřtít přišla mnohem dříve, než vůbec tušila termín své svatby.

Bezprostředně po křtu hodně přemýšlela o svém otci. S otcem se od svého odchodu z domu nestýkala a tento stav ji hodně trápil. „I přesto jsem měla svého otce ráda. Vůbec si nedokážu zpětně vybavit, že bych ho i přes všechny těžkosti někdy neměla ráda.“ Nepociťovala k němu nenávist či odmítání. Po křtu se postupně oprošťovala od svého strachu a obav a chtěla vůči němu udělat vstřícné gesto smíření, i když tušila, že ho otec vzhledem ke své postupující nemoci nebude akceptovat. Veronika otce navštívila a kromě nabídky usmíření mu sdělila, že se hodlá vdát. „Nevím z jakého důvodu, ale po této méj jediné návštěvě otec přestal po nějakou dobu zcela pít. Bylo to hodně zvláštní.“ Pro Veroniku bylo toto odpuštění svému otci důležitým a zásadním krokem vpřed. Docházelo jí, co to asi bude znamenat jít v síle víry a modlitby.

O životě po křtu si myslí, že se její život navenek zásadně nijak nezměnil, jen se změnilo její vnímání sebe sama. Dostala možnost začít znovu, odpuštění hříchů a uvědomila si, jak je pro ni důležité chtít žít jinak, žít jako Ježíšův učedník.

Veronika si myslí, že i v těžké rodinné atmosféře se jí maminka snažila předat ty správné hodnoty. Už jako dítě si velice silně uvědomovala, že nemůže a nechce dělat věci, které jsou v rozporu s jejím svědomím i za cenu posměchu jejích vrstevníků. Snad to bylo právě proto, že viděla tatínkovo nesprávné chování, které ji nepřitahovalo. Hovoří o tom, že byla vždy hodně uzavřená, což se projevovalo ve škole i ve vztahu k ostatním dětem. Naštěstí jí povzbuzovali ve škole pedagogové, což její osobnost trochu pozvedalo.

Plány do života měla tyto: „najít si hodného muže, mít 4 děti a vést klidný život, aniž by mně anebo mým blízkým někdo ubližoval.“ Chtěla pomáhat druhým lidem, a proto uvažovala o své budoucí práci v oblasti zdravotnictví. (Měla zkušenosti s péčí o své nemocné sourozence, následně pomáhala i prarodičům). Ve škole byla šikovná, ale málo ctižádostivá a neprůbojná. Maminka měla z jejích výsledků radost, ale z nějakého neznámého důvodu ji nepodporovala ve studiu střední zdravotnické školy. (Snad to bylo způsobeno tím, že ani jeden z rodičů neměl středoškolské vzdělání?). „U přijímacích zkoušek jsem byla první pod čarou. Stačilo napsat odvolání a na školu bych byla přijata. V té době mi to nikdo neřekl ani mě nepodpořil...“ Zvolila si tedy učební obor kadeřnice, který se jí líbil. „Jediný, kdo na mě byl zato našťvaný, byla moje třídní učitelka, která nesouhlasila, abych šla studovat učební obor. Tvrdila, že mám navíc.“

Když už nebydlela Veronika doma a postavila se na vlastní nohy, narovnával se i její vztah k ní samotné. Až po letech jí došlo, že se možná nechala moc ovlivnit svou maminkou a že má navíc, jak tvrdili pedagogové. S přibývajícím časem zráním víry rostlo její sebevědomí. I přesto, že jí kadeřnická profese baví, ráda by jí měla jen jako koníčka a za svou profesi by si zvolila něco jiného. Při práci v domácnosti si proto doplnila své vzdělání, složila maturitu a následně začala dálkově studovat vysokou školu. Po dokončení studií by chtěla pracovat v ekonomické oblasti. Své vzdělávání vnímá jako podporu pro své děti. „Aby děti viděly, že když se jde za svým cílem, mohou ho dosáhnout a nemají se vzdávat zbytečně brzo. Ráda bych dala svým dětem takovou podporu, které se mi v životě nedostalo.“ Veronika na mě působí jako všestranně zaměřený člověk, tvůrčí, před obrácením projevovala nízké sebevědomí, po obrácení se její sebevědomí zvýšilo, našla svou hodnotu a ví, co by chtěla v životě dokázat.

Zhruba tři roky po křtu se Veronika dozvěděla se o katechetickém kurzu. Protože se stále živěji zajímala o Písmo svaté a nauku církve, využila tuto možnost a absolvovala tento dvouletý kurz. „Šla jsem tam hlavně kvůli sobě, ne proto, že bych musela nutně učit náboženství.“ Výuka náboženství vyplynula až později s tím, jak rostly Veroničiny děti a ona sama jim předávala křesťanské poselství. Uvědomila si, že je jí blízké pracovat s malými dětmi a že jí láká mluvit s nimi o Bohu. Začala tedy ve farnosti vyučovat náboženství, snažila se ho dětem co nejvíce přiblížit, a proto vymýšlela různé prožitkové aktivity.

Na otázku, k jakým hodnotám má jiný vztah než dřív, Veronika překvapivě uvádí, že se výrazně formoval její vztah k životu a nenarozeným dětem. Potraty vždy zásadně odmítala, ale dříve neviděla žádný problém v používání antikoncepce před nechtěným početím. Nyní to vidí jako mravně špatné, něco co odporuje životu. Toto je jediná věc, ve které Veronika vidí svůj zásadní posun před obrácením a po obrácení. O ostatních hodnotách vypovídá, že se spíš vyprofilovaly než že by k nim zaujala zcela opačný postoj (jako v případě antikoncepce).

Zdraví

Více než ostatní účastníci přemýšlí Veronika nad otázkou zdraví. Tím, že tatínek pil a Veronika viděla následky tohoto postoje, dávala si na své zdraví vždy pozor a vždy si uvědomovala, že si ho nesmí ničit. Dodnes jí nedělá dobře, když vidí nadměrnou konzumaci alkoholu a je zarytý nekuřák, opět v souvislosti se vzpomínkami na své rodiče kuřáky. Její úvahy nad hodnotou zdraví jsou dále spojeny s jejími postiženými sourozenci. „Hodněkrát jsem přemýšlela, proč si nemohou užívat života a radovat se z něj stejně jako ostatní. Došlo mi, že jejich svět je úplně jiný a mohou prožívat radost úplně jinak než my. Také nevím, jestli tatínek náhodou nepil více, když byl konfrontovaný se svými nemocnými dětmi.“ Otázky ohledně zdraví si Veronika spojuje i s otázkami po eschatologickém životě. „Moji sourozenci si jednou budou užívat život jinak a úplně jiným způsobem, možná o to více, o kolik jsou teď o něj ochuzeni.“

Rodina a rodinné vztahy

Měla obavy, zda si jednou najde nějakého hodného muže, se kterým bude šťastná. Ale ve chvíli, kdy poznávala svého budoucího manžela a jeho rodinu, měla v sobě stále více naděje, že je možné, aby se jí tento sen splnil. Do nového manželství tedy vstupovala s nadějí a odhodláním, že své manželství prožije lépe než rodiče. Prioritou je pro ni

spokojená rodina.

Vztahy k ostatním lidem

Veronika byla dříve uzavřená, přecitlivělá, hodně si vztahovala věci na sebe, což ji opět uzavíralo cestu tvořit nové vztahy s vrstevníky. Měla sice kamarádky, ale ve skupině stála na okraji. Čekala na vyzvání ke hře, ke kontaktu. I když je i teď uzavřený typ člověka, nebojí se navazovat vztahy. Snaží se na druhém vidět to lepší, zapomínat na negativní prožití věci a budovat vztahy i přes obtíže. Jako důležité vidí odpuštění ve vztazích, dává lidem další šance. Důkazem toho je již zmiňovaný vztah s otcem. Totéž platí o vztazích na pracovišti.

Peníze a majetek

V dětství měli málo peněz, důvodem byl alkoholismus. Veronika hovoří o skromném oblečení, hračkách. Své děti vychovává ke skromnosti, ale na druhou stranu si dává pozor, aby je nepostavila do pozice, ve které kdysi žila, dává pozor na potřeby a touhy svých dětí a pokud je to možné, snaží se je naplnit. Uvědomuje si nouzi druhých a snaží se rozdávat.

Úcta k životu a ochrana nenarozeného života

Jak již bylo výše uvedeno, nejvýrazněji se změnil Veroničin přístup k této hodnotě. Dříve pro ni otázka antikoncepce nepředstavovala žádný problém, protože si neuvědomovala její dopady. Po zkušenosti Boží lásky a Jeho darování pochopila, že antikoncepce nemá nic společného s úctou k životu a v otázce hormonální antikoncepce už nyní ví, že působí velmi negativně proti nenarozenému životu. Toto Veronika odmítá podporovat.

Práce a profesní etika

Veronika tvrdí, že potřebuje dělat práci, která ji baví, se kterou je spokojená a u které má přesvědčení, že je správná. V případě, že by dostala příkazem práci, kterou by porušovala morální hodnoty, z této práce by odešla. Veronika také mluví o této konkrétní zkušenosti, kvůli které dala ve svém předchozím zaměstnání výpověď. Ke vztahům na pracovišti uvádí totéž, co ke vztahům k ostatním lidem – je potřeba budovat vztahy i přes obtíže a dávat lidem další šanci.

Náboženské hodnoty

Maminka ji vedla ke spoustě základních lidských hodnot a zásadám slušnosti, které se snažila žít. V podstatě je Veronika srovnává s dodržováním Desatera kromě prvních třech přikázání. Ze svého dětství, školy apod., si neuvědomuje nikoho, o kom by výslovně věděla, že je věřící, ale rozhodně by jeho přesvědčení respektovala.

Role a postavení ženy ve společnosti

Díky svému dětství vnímala postavení ženy ve společnosti jako podřadnější úlohu. Neměla možnost prožít, že by to v jiných rodinách fungovalo jinak. Zkušenost s chováním otce k její matce, viděla jako špatné, protože maminka nebyla šťastná. Dříve nevnímala žádnou rovnost mezi mužem a ženou, spíš přemýšlela o podřízenosti ženy v jejím negativním smyslu. Dnes vidí a zažívá rovnocennost obou partnerů. Své postavení ženy chce opět předat svým dětem - „aby vnímaly, jak se k sobě s tatínkem chováme, že jsme spolu šťastní a že to jde.“ Svou roli ženy vidí právě ve spokojené rodině než v pěstování kariéry. To nevylučuje, že potřebuje být spokojená i sama se sebou a svou prací. „V práci mohu být spokojená jen, jsou-li spokojené moje děti a můj manžel.“

3.2.4 Tereza

Nakolik se liší evangelia synoptiků od Janova evangelia, natolik se liší předchozí tři rozhovory od rozhovoru s Terezou. O Tereze mohu říct, že má uměleckého ducha, což poznamenalo celý vedený rozhovor i způsob, jakým charakterizuje a vyjadřuje svůj životní příběh. Četné jsou v jejím vyjadřování projevy vcítění se, vidění za věci, spontánní reakce a vědomí toho, co ji přesahuje. Byl to pro mne nejnáročnější rozhovor pro zpracování, abych utřídila její formulace a našla podstatu vyřčeného.

Tereze je 35 let, je vdaná a se svým manželem adoptovala jedno dítě. Vyrůstala s oběma rodiči a jedním o šest let mladším bratrem. Vystudovala gymnázium a následně se věnovala studiu s uměleckým zaměřením - výrobě keramiky. Jedním z jejích koníčků je sport. Své představy o tom, jak jednou bude chodit do práce a po práci sportovat, se změnily ve chvíli, kdy si koupila pec a začala se naplno věnovat keramice.

O svém dětství říká, že bylo šťastné. „Myslím, že kromě prvních třech přikázání nás rodiče vedli k dodržování Desatera a vychovávali nás k těm správným hodnotám.“ I když si ve svém mladém věku prošla různými životními úskalími, srážkami s rodiči a adolescentním vzdorem, nijak ji to nezatvrdilo ani nezahořkla, ale spíš se tak posílily vzájemné sociální vazby, úcta k druhému a snaha o odpuštění. Láskyplná atmosféra domova a rodinných vztahů ji dostatečně formovala natolik, že se dnes i ona sama snaží vytvářet harmonické ovzduší pro svou rodinu a své blízké, ve kterém může předávat všechny dobré hodnoty a křesťanského ducha. „Už tenkrát pro mě byla rodina taková Boží náruč a jistota.“

Tvrdí, že ve svém životě, v období dětství a dospívání neměla kolem sebe žádné blízké osoby (kamarády, spolužáky), které by víru žily a nikdo jí o Bohu neříkal. Totéž se vztahuje i na nekřesťanská náboženství. O členech rodiny říká: „Doposud jsem nepochopila, proč se moje babičky a dědečkové od Boha a víry v Něho tak vzdálili. Jejich víra se navenek nijak neprojevovala a ani nevím, nakolik jsou vlastně věřící.“ Ačkoli prarodiče a rodiče byli pokřtěni, Terezu s bratrem nenechali pokřtít.

Jak došla k poznání Boží existence? Někam do věku svých třiaadvaceti let klade Tereza své počátky poznávání Boha. Tereze se zdálo, že vše zmůže, jen když bude chtít. Po letech, kdy prožívala vlastní pády a přijímala od svých blízkých lásku, odpuštění a přijetí, si začala uvědomovat, že dobro kolem ní není samo sebou. „Začalo mi docházet, že je Něco vyššího a že mě to má strašně rádo, a proto se mám tak dobře.“ V té době se upnula ke své práci, která ji těšila, a žila s přesvědčením, že když se bude dostatečně snažit a bude pracovat s nasazením, ponese to uspokojivé výsledky³². „Pamatuji si na ty chvílky, když jsem unavená uprostřed práce vyšla ven z dílny, sedla jsem si na zahradu a dívala se do dálky. Měla jsem najednou neodbytný vnitřní pocit, že je nade mnou ještě Něco vyššího. Něco, co mě převyšuje a k čemu mám mít úctu. Cítila jsem teplo a ochranu. Nabývala jsem vědomí, že i když jsem v životě udělala spoustu chyb a ještě jich udělám, že je nade mnou nějaká ochranná ruka.“ Tereza díky těmto prožitkům zakoušela ve svém životě zklidnění, pocit bezpečí ale také radost. „Myslím, že jsem v té době uměla odpustit i sama sobě mé vlastní pády.“ Díky své schopnosti vnímat umění a krásu nejen ve výtvarnu, ale i v hudbě, začala vnímat i Boží působení ve svém životě.

Se vztahem k církvi to bylo takto: „I když jsme s rodiči občas zašli do kostela především o velkých svátcích, prostředí kostela na mě nepůsobilo vůbec pozitivně. Z toho, co jsem v kostele slyšela, jsem si vždy zapamatovala jen to, co mě vnitřně

32 (za uspokojivé považuje nejen finanční ohodnocení své práce)

iritovalo a co jsem s chutí zkritizovala. Vždyť já jsem se taky snažila žít život správně! Na dlouhou dobu jsem pak do kostela raději nešla. “

K představám o svém životě před křtem Tereza uvedla: žít rodinný život a mít děti, věnovat se své práci a sportu. Tereza má odjakživa kladný vztah k dětem, imponuje jí dětský svět, který se také snaží ztvárnit ve své práci, proto si přála mít hodně dětí. „V mém věku už spoustu žen mělo děti, já jsem neměla ani vážnou známost a cítila jsem se jako nevyužitý člověk, proto jsem vážně uvažovala o osvojení si dětí, které bych vychovávala sama. Do toho ale přišla známost s mým manželem.“

Terezčino seznámení s budoucím manželem, prvním člověkem, který víru žil, mělo pro formování jejího vztahu k církvi a k Bohu zásadní význam. Byl to pro ni první člověk, který žil svůj život s Bohem naplno, a proto se Tereza začala o „jeho“ Boha zajímat. Vděčně vzpomíná také na zdejšího faráře, který dokázal o Bohu mluvit pro ni srozumitelným jazykem, a díky kterému se pro ni církev stala přijatelnější institucí. Když začala poznávat další manželovy přátele a křesťany, zjistila, že by se ráda nechala pokřtít. „Cítila jsem, že je to opravdu to, co v životě hledám a kam jdu.“ Začala navštěvovat místní biblické hodiny a připravovat se ke křtu. I přesto se musela ve své přípravě vyrovnat se spoustou nových a někdy i nesrozumitelných věcí. Jedním z takových momentů, který se vryl Tereze hluboko do mysli a který v sobě musela zpracovat, byl text o obětování Abrahámovy syna Izáka. Dalším krokem bylo vyrovnání se s vlastními chybami minulosti i přítomnosti. Pak už měly události rychlý spád.

Stejně jako ostatní účastníci výzkumu uvádí Tereza, že se cítila na křest dostatečně nepřipravená. Otázku výběru církve neřešila, až po křtu se začala dozvídat odlišnosti jednotlivých křesťanských církví. Vybrala si církev jako místo, kde je jí dobře a kterému věří. Za kmotra jí šel budoucí manžel. Že by byla svatba hnacím motorem pro křest Tereza vylučuje, protože o svatbě začali uvažovat až později a svátost manželství přijali až po roce a půl od svátosti křtu. Nejdříve tedy prožívala Tereza své vnímání Boží existence, pak nějakou dobu chodila do kostela se svým budoucím mužem a až pak vzklíčilo rozhodnutí nechat se pokřtít.

Na otázku, jaké místo má dnes v jejím životě Bůh, Tereza odpověděla jedním slovem: modlitba. Modlitba jako místo setkání. Objevení modlitby považuje za veliký nezasloužený dar. Stejně jako každý člověk, prožívá i ona své osobní boje a nechut' k modlitbě, ale na druhou stranu zakouší v modlitbě velkou posilu a pramen. S vděčností se také v myšlenkách vrací ke svému křtu. Ráda navštěvuje společenství, protože si uvědomuje, že je pro ni místem obohacení, místem, kde může čerpat, ale tvrdí o sobě,

že pro sdílení se s druhými má stále ostych a je uzavřená. Vedený rozhovor mi vůbec nekoresponduje s jejím vnímáním uzavřené osoby. O Tereze můžeme říct, že je od přírody radostný typ člověka, který žije s chutí a zachovává si své nadšení i v těžkých životních chvílích. Vzhledem ke svému uměleckému talentu je vnímavá, a proto si uvědomuje důležitost žít pro druhé a těšit druhé svými dílky. Sama o sobě prohlašuje, že je šťastlivec, ale ne vlastním přičiněním.

Když poznala Tereza Boha, začala si uvědomovat, že některé skutečnosti jejího života nebyly správné a chtěla je žít jinak než dřív. V oblasti manželství Tereza pochopila, že cesta partnerských vztahů žitých sice pod jednou střechou, ale bez sňatku není správná. Proto své přípravě na manželství a období seznamování věnovala dostatečný čas. Víra jí pomohla také najít správný poměr mezi prací a volným časem. „Tím, že jsem před křtem žila hodně svou prací a byla uzavřená ve svém světě – dílně, jsem se málo zajímala o lidi kolem sebe. Dnes si uvědomuji, že bych chtěla více projevovat o lidech zájem, a to nejen ve svém okolí, ale i např. o staré lidi v domovech důchodců apod.“ Tereza má kromě své práce ráda také přírodu. Proto si vychutnává práci na zahradě a přilehlých pozemcích. I zde se snaží vnést určitý řád a ví, že nechce být otrokem v hospodářství.

Zdraví

Její postoj ke zdraví se hodně změnil. V dřívějších dobách právě díky svému nadšení pro výrobu keramiky podřizovala své tělo velké fyzické zátěži, což se v důsledku projevilo negativně. Teď se snaží pracovat a žít s rozvahou, aby to neodnášelo její zdraví.

Rodina a rodinné vztahy

Rodina je pro Terezu důležitou hodnotou. Díky láskyplnému ovzduší, ve kterém prožila své dětství, měla a má krásný vztah se svými rodiči. Tento vztah se snaží prohlubovat nyní i na duchovní úrovni, kterou kdysi nežili. Nevyhýbá se rozhovorům o Bohu, což nese své ovoce. K Terezčině radosti šla její maminka k prvnímu svatému přijímání a bude se připravovat na svátost biřmování.

Vztahy k ostatním lidem

Ve vztahu k lidem se snaží je nevnímat jen povrchně, na první pohled, ale snaží se jim porozumět více a ne je unáhleně hodnotit. Také si uvědomuje důležitost prohlubování

vztahů k osobám blízkým i vzdáleným. Jak už bylo výše uvedeno, snaží se i prakticky naplňovat to, co dříve nedělala – více naslouchat lidem, najít si na ně čas. (Se svou maminkou a malou dcerkou dochází do domova důchodců).

Peníze a majetek

Peníze vnímá jako nutnost, považuje se za šetrnou. Na mou otázku na téma sláva se směje. Slávu spojenou s uměleckým povoláním (některé výrobky šly do zahraničí, na výstavy) vnímala a vnímá jen jako motivaci do další práce.

Úcta k životu a ochrana nenarozeného života

Ochranu nenarozeného života dříve viděla Tereza velice „shovívavě“, jak poznamenává, neviděla problém v tom, aby žena ve složité životní situaci šla na potrat. Dnes vypráví o tom, proč je lepší vyhnout se různým metodám umělého oplodnění a jít cestou důvěry v Boží prozřetelnost. Ochranu nenarozeného života spatřuje nyní v tom, že se člověk vzdá svého sobectví a svých tužeb ve prospěch možného dítěte. „Každá maminka by si měla uvědomit, že když se rozhodne donosit své dítě, tak to nějak půjde a bude jí pomoheno. O tom jsem přesvědčená.“

Práce a profesní etika

Práce byla dříve pro Terezu nejen povinností, ale i koníčkem, proto jí věnovala maximum svého času, bohužel na úkor zdraví a vztahů. Díky setkání s Bohem se osvobodila od své vazby na práci a není už pro ni tím nejdůležitějším. „Práce v dílně, práce venku a práce pro druhé – tak dělím svůj čas.“

Náboženské hodnoty

K náboženským hodnotám uvedla Tereza jen tolik, že si už dříve uvědomovala existenci neteistických náboženství, různých metod, jak ukotvit svůj život, ale nikdy jí to nepřišlo „jako trefa do černého.“

Role a postavení ženy ve společnosti

Postavení ženy ve společnosti spojuje s vlastní zkušeností, kdy se musela vyrovnávat s otázkou svého ženství a mateřství. Snad jedinou negativní vzpomínkou na dětství je vědomí, že se snažila možná až moc vyhovět svému otci, a proto si osvojila klučičí způsoby. Dnes by si přála najít v sobě více ženskosti a více si uvědomovat a neskrývat

ženské prvky ve své duši. „Líbí se mi, když je žena opravdu ženou. Nesvědčí jim všechny role, které chtějí ve společnosti dosáhnout.“

3.3 Analýza a vyhodnocení dat

„Při kvalitativní analýze a interpretaci jde o systematické nenumerické organizování dat s cílem odhalit témata, pravidelnosti, datové konfigurace, formy, kvality a vztahy.“³³ Chceme-li správně hodnotit výše uvedené rozhovory, musíme si znovu uvědomit, že se pohybuje na půdě kvalitativního výzkumu, což znamená, že nebudu provádět závěr kvantitativním způsobem, tedy formou čísel, tabulek a procent. Nicméně společné znaky se vysledovat dají a budou uvedeny níže. Dalším předpokladem pro analýzu bude to, že nelze vytrhnout námi sledované životní hodnoty z celkového kontextu, tedy oddělit postoj k nějaké hodnotě od životního příběhu. Kdo si myslí, že mu stačí přečíst si jen závěrečné tučně tištěné části jednotlivých rozhovorů, aby zjistil, jak se změnil hodnotový žebříček u konvertitek, velice se mýlí. Nelze porozumět hodnocení a nepřečíst si celý životní příběh. Závěrečné části s jednotlivými hodnotovými položkami jsou jen takovými esencemi zkoumaného. Teprve po zvážení těchto východisek můžeme správně interpretovat získané informace.

Provedený kvalitativní výzkum má přinejmenším dva přínosy - prvním je životní příběh konvertity jako takový. Jakým způsobem může dojít člověk k poznání Boha a co tomu předchází? Jak proběhne samotná konverze? Jaké faktory ovlivnily jejich pohled na život? I kdybychom dále nerozebírali změny v hodnotovém žebříčku konvertitů, už samotné zachycení duchovního vývoje nevěřícího člověka směrem ke Kristu je velice zajímavé a podnětné pro pastorační (v našem případě). Druhým přínosem výzkumu je nalezení změny v hodnotovém žebříčku konvertitů. Definovali jsme obrácení jako změnu životní orientace. Otázka zní: Změna od čeho, k čemu? Změnil se opravdu natolik výrazně žebříček hodnot u vybraných konvertitů? Co zapříčinilo tyto změny? Psychologické výzkumy ukazují, že konverze je většinou pozvolný proces, ne náhlý životní zlom. Je to proces, ve kterém se dají vysledovat jednotlivé mezníky v životě člověka, kde dochází k jakémusi přirozenému přerodu v jeho osobnosti. O tom hovoří

33 HENDL, Jan, *Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace*, s. 223

rovněž kvalitativní výzkum prováděný v ČR v roce 2004.³⁴ V příloze č. 3 naleznete převzaté schéma, jednotlivé životní mezníky na cestě ke konverzi, podle kterých jsem postupovala při interpretaci dat. V jednotlivých životních obdobích se pokusím najít důležité klíčové momenty.

Prvním životním obdobím je dětství. Všechny konvertitky si myslí, že je v dětství nikdo z rodiny k Bohu nevedl, přesto shodně tvrdí, že je rodiče vychovávali v morálních zásadách. Tyto zásady zpětně ztotožňují s Desaterem (kromě prvních třech přikázání). I když jim nikdo z rodiny osobní víru nezprostředkoval, některé navštěvovaly při významných svátcích s (pra)rodiči kostel. Jedna dokonce uvedla, že se od svých dvanácti let modlila každý den Otče náš. Do období dětství patří také kamarádi. Jen jedna konvertitka uvedla, že její víru pomáhala formovat kamarádka z dětství, ostatní se v tomto věku (základní škola) o náboženství nezajímaly. Setkávaly se však s náboženskými hodnotami nepřímo, prostřednictvím zájmových organizací (Skaut, schola).

Druhým důležitým mezníkem je rodinné prostředí. 3 ze 4 konvertitek mají špatné vzpomínky na dětství v důsledku nefunkční rodiny (alkohol, rozvod). I přesto na své rodiče nezanevřely, ale snaží se žít dál rodinné vztahy nakolik je to jen možné. Ve svých předchozích životních plánech uvedly všechny účastnice silnou touhu po rodině a dětech, ale vzhledem ke svým negativním zkušenostem a strachu z manželství zatlačily tuto životní hodnotu do pozadí. Tento postoj se změnil až v důsledku konverze.

Střední škola a období dospívání. Do této životní fáze lze zařadit konkrétní impuls, který probouzí zájem o křesťanství. Významnou roli začínají hrát u konvertitek různá zájmová sdružení (Skaut, schola, dobrovolnické organizace) a kontakty s věřícími vrstevníky. Profiluje se vlastní názor na život včetně kritického pohledu na církevní uskupení. Další významnou skupinou, která má vliv na utváření vztahu k Bohu, jsou potenciální životní partneři. Zajímavé je, že v tomto období se jeví návštěva kostela jako rozporuplná. Na jednu stranu uchvacující atmosférou (ne liturgií) a poutavá slyšeným slovem, na druhou stranou budící strach z fanatismu a zkosnatělosti. Vytváří se zde prostor pro čtení Písma. Naskýtá se mi však otázka: Jak to, že v tomto životním období neměly naše ženy v rukou Bibli?

Následuje postupný přerod od vědomí Boží existence k poznání hříšného způsobu života, touhy po změně a rozhodnutí se pro život s Bohem. Otázka zní, nakolik

³⁴ Tento výzkum, prováděný u padesáti osob se zaměřil na životní události předcházející křtu a na typologii konvertitů – žadatelů o křest. Srov. HANUŠ, Jiří, NOBLE, Ivana, *Konverze a konvertité*, s. 81 - 107

se dá mluvit o nalezení Boha. V dnešní společnosti, vycházející z křesťanských kořenů nelze říct, že by se dnešní lidé s Bohem nesetkali - viz konvertitka, která se modila prakticky celý předchozí život Otče náš. Touha připravit se ke křtu často vznikla na základě pozvání do společenství církve a na základě živého svědectví křesťanů, kteří svou víru žili naplno. Prvek rozhodnutí je charakterizován vstupem do katechumenátu a rozhodnutím nechat se pokřtít. Jedná se o rozumem zvážený a často systematicky promyšlený krok. (Vzpomeňme na psychologickou dimenzi konverze, kdy platí, že dospělí lidé potřebují mít především zpracovanou kognitivní rovinu svého životního rozhodnutí, až posléze jsou schopni pracovat s afektivní a funkcionální rovinou života.) Rozhodnutí pro křest znamenalo v případě našich konvertitek také rozhodnutí pro římskokatolickou církev. Ač měly pochybnosti, žádná z nich neuvažovala o křtu v jiné církvi a všechny považují své rozhodnutí za svobodné a nespojují ho s přípravou na sňatek. Do katechumenátu vstupovaly konvertitky s nadějí a očekáváním, i přesto se cítily na křest nepřipravené, protože neznaly odpovědi na všechny své otázky. Z této informace nemůžeme vyvodit závěr, že by jejich příprava poskytnutá církevním společenstvím byla nedostatečná, jako spíše tu skutečnost, že představy katechumenů o životě s Bohem se liší od reality. Krásně to definovala Anežka: pochopila, že dál v poznání Boha se může konvertita posunout už jenom křtem, tedy tím, že do života z víry vstoupí, stane se ho účastným.

Všechny konvertitky na svůj křest moc hezky vzpomínají a považují ho za důležitou událost jejich života. I když můžeme hovořit o konverzi jako o celoživotním procesu, o neustálé snaze přiklonit se k Bohu, je křest okamžikem neopakovatelným a také nezapomenutelným! Je počátkem nového života se vším, co k tomu patří, jak ze strany lidské, tak ze strany Božské, proto bych na tento životní mezník položila velký důraz. Jak vyplývá z rozhovorů, je rozhodování pro křest často spojeno s jakousi nejistotou, krokem do neznáma a vyžaduje odvahu vstoupit do věcí ne zcela uchopitelných.

Až v průběhu vyhodnocování dat se projevilo jako nedostatek, že jsem nepoložila účastnicím výzkumu otázku na druhé obrácení, což by mohl být další mezník v životě konvertity. Tak období po křtu splývá v jeden ničím nerozdělitelný celek. Kdybych položila otázku na druhé, hlubší obrácení účastníků výzkumu, mohla bych snad lépe zaznamenat a zpracovat, které další životní okolnosti hrály roli při formování jejich hodnot.

K hodnotovému žebříčku konvertitů můžeme říct následující: Přirovnáme-li

konverzi k obrácení o 180°, tedy k postoji zcela opačnému než byl předchozí, o životních hodnotách vybraných konvertitů můžeme říct, že se nijak výrazně nezměnily. Budeme spíš hovořit o tom, že se jednotlivé hodnoty prohloubily směrem k pozitivnímu a staly se hodnotami s pevným morálním základem. Život po konverzi můžeme také ohodnotit jako život zcela nové kvality.

Náboženské hodnoty u konvertitů byly ve všech případech ztotožňovány s Desaterem (bez prvních třech přikázání). Před křtem bylo Desatero vnímáno jako mravní zásady, potřebné pro socializaci a růst jednotlivce, po obrácení se tyto mravní zásady rozšířily o první tři přikázání Desatera, tedy o vztah a úctu k Bohu. Jestliže tedy v popředí hodnotového žebříčku před obrácením bylo u konvertitů Desatero, je snáze pochopitelné, proč se jejich hodnotová orientace nijak výrazně nezměnila ani po křtu.

Hodnota rodiny a rodinných vztahů byla vždy vnímána pozitivně a měla u konvertitů velkou váhu, nicméně s obavou tuto hodnotu realizovat a žít. Konvertitky z rozvrácených rodin měly strach se vdát. Po obrácení došlo k narovnání deformací ve vztahu k rodině, k přijetí vlastní identity a díky Boží milosti mohou všechny ženy prožívat své manželství jako šťastné a mohou vychovávat děti a vést je k úctě k Bohu.

Za velice zajímavou, byť výzkumem nezodpovězenou, vidím otázku na roli a postavení ženy ve společnosti. Naše účastnice nemají problém s přijetím tradičního rozdělení rolí. Hovoříme-li o tom, že díky konverzi došlo u účastnic k narovnání vztahu k rodině i ke svému okolí, bylo by velice zajímavé zjistit na širším vzorku, jak formuje přijetí křesťanství vztah ženy k sobě samé, k přijetí svého ženství a následně vnímání své role a postavení ve společnosti. Domnívám se, že by bylo přínosem zpracovat v budoucnu toto téma mnohem hlouběji, a to z důvodu jakéhosi protitvrzení vůči genderovým studiím a genderu, který považuji za poplatný této době, byť bez hlubšího ukotvení.

Výzkum na hodnotu zdraví odpovídá především tak, že došlo k poučení se z chyb minulosti a k nápravě ve vztahu ke svému zdraví. Ženy, které trpěly přílišným strachem o své zdraví, vidí nyní otázku zdraví v širším kontextu svého života – od zdraví fyzického po zdraví duchovní a také v těchto souvislostech své zdraví řeší. Svůj život a své zdraví svěřují do Božích rukou, protože si uvědomují omezené lékařské možnosti. Můžeme tedy říct, že u obou extrémů – přílišného lpění na zdraví či nevážení si zdraví – došlo k vyvážení ke středu.

Peníze a majetek nevykazují v souvislosti s konverzí žádný velký výkyv ve vnímání této hodnoty. Peníze jsou pro konvertity nutnou součástí života, nic víc a nic

méně. Můžeme však hovořit o nezávislosti na této hodnotě, což je netypické pro naši společnost. Dalším novým prvkem je solidarita – snaha rozdělit se o svůj majetek s potřebnými.

Na tuto hodnotu navazuje hodnota práce a profesní etika. Protože konvertitky v době svého křtu nebyly většinou ještě zaměstnané, neměly ani nijak výraznou představu o hodnotě práce před obrácením, tudíž zde nemůžeme hovořit o změně. Vztah k práci jako životní hodnotě se vytvořil až po křtu. U jedné účastnice, zahlcené prací, došlo po konverzi k vytvoření správného prostoru pro práci a pro odpočinek. Výzkum ukázal, že účastnice nevnímají práci jen jako povinnost a nutnost k obživě, ale vnímají také zodpovědnost za skutky a prožitý život ve vztahu k Bohu. Proto také nejsou ochotny dělat práci v rozporu se svým svědomím. V takovém případě by volily stav finanční nejistoty, než by setrvaly v původním zaměstnání.

Rovněž postoj k hodnotě vztahy k ostatním lidem nejeví žádné zásadní výkyvy. Konvertitky uvádějí, že se po křtu snaží vztahy k ostatním lidem prohlubovat více než byly doposud zvyklé a ochotné. Nově si uvědomují člověka jako Boží stvoření, jeho lidskou důstojnost, ale i křehkost. Jako nový prvek po obrácení se zde objevuje vědomí žít život pro druhé a vědomí zodpovědnosti za druhé (byť nepatří k rodině a nejbližším přátelům).

Hovoříme-li o náboženské konverzi, čekala bych, že k největšímu posunu v hodnotovém žebříčku dojde u náboženských hodnot. Není tomu tak. Velice mě překvapilo, že **nejmarkantnější rozdíl** před a po obrácení se projevil ve vnímání **hodnoty úcta k životu a ochrana nenarozeného života**. Pro dnešní společnost nazývanou kultura smrti je typická relativizace hodnot, zamlčování a zpochybňování. Před obrácením neviděla ani většina konvertitek problém v tom, jak dnešní společnost pohlíží na otázku hormonální antikoncepce a na potraty. Některé z nich je dokonce schvalovaly. Mohlo to být v důsledku nedostatečných informací či mladistvého věku. Dnes je to pro ně hodnota, o které nelze diskutovat a na které je jasně vidět, že jde o otázku života a smrti. „Předložil jsem ti život i smrt, požehnání i zlořečení; vyvol si tedy život, abys byl živ ty i tvé potomstvo a miloval Hospodina, svého Boha, poslouchal ho a přimkl se k němu. Na něm závisí tvůj život a délka tvých dnů.“ (Dt 30, 19-20). Rozhodnutí pro Boha je rozhodnutí se pro život.

Zbývá zodpovědět otázku, zda je patrné u roční konvertitky, že by měla jinak formulovaný hodnotový žebříček než ostatní ženy výzkumného souboru. Vytváří se u ní postupně hodnotová škála anebo je ukončená? Na hodnotový žebříček jednotlivce

nepůsobí jenom skutečnost obrácení, ale všechny životní zkušenosti, prožitky a jeho osobnost. Z rozhovoru vyplývá, že jediný rozdíl u konvertitky pokřtěné před rokem je ve vztahu k církvi. Tato účastnice si vytváří postupně vztah k církvi, zakouší, co je to společenství a začíná si uvědomovat také svou roli v církvi, těle Kristově.

U všech účastníků výzkumu se projevuje paralelně zajištěná orientace na hodnoty – mezi důležité životní hodnoty můžeme uvést hodnoty náboženské, rodinné a vztahy k ostatním lidem (zde se projevuje sociální rozměr a potřeba pomáhat druhým).

3.4 Pastorační doporučení

Účelem kvalitativního výzkumu bylo zodpovězení otázek na změnu hodnotového žebříčku vybraných konvertitů. Tuto otázku jsem zodpověděla, ale současně s odpovědí mi vyvstaly otázky nové. Jak oslovovat hledající, nevěřící a sympatizující s církvi? Jak podpořit pastorační katechumenů a jejich rodin? Jakou formu zvolit pro katechumenát? Jak je možné, že se nikde v životopisech nevyskytla zmínka o čtení Písma? (Kromě jediného případu se účastnice výzkumu seznamovaly s texty Bible především na bohoslužbách, ale nečetly Písmo doma. Často se Bible stává až dárkem při příležitosti křtu).

Ráda bych upozornila, že se jednalo o výzkum na velmi malém vzorku účastníků, proto nelze závěry výzkumu zobecňovat, ale lze se z nich poučit. Na základě zkušeností z výzkumu a na základě mých pastoračních zkušeností z naší farnosti bych chtěla formulovat následující pastorační opatření. Netvrdím, že se jedná o zcela převratné myšlenky, spíš bych chtěla znovu poukázat na známé skutečnosti, které se vynořily i v mém výzkumu a na které by si měl dát pozor každý pastorační pracovník. Každá pastorační činnost může mít své trhliny, kterým je dobré předejít, proto pastoračním pracovníkům, animátorům mládeže, katechetům, ale i kněžím předkládám tyto body k zamyšlení. Na co pamatovat při evangelizaci a pastorační (nejen) dospělých?

1. Nenechme vytěsnit výuku náboženství z prostředí škol, ale pokud je to možné, hledejme místa, kde se setkávají věřící s nevěřícími. Výzkum ukázal, že pro většinu účastníků výzkumu byly důležité náboženské zkušenosti z dětství (věřící kamarádka, schola).

2. Nepodceňujeme aktivity pro nevěřící děti. Nebojme se je zvát se souhlasem rodičů k účasti na různých církevních aktivitách (Skaut, tábory, sportovní soutěže, kroužky). Výzkum ukázal, že je to semeno zaseté, které roste a klíčí, i když to není vidět.
3. Nesnažme se v zápalu evangelizace každého přivést do kostela a považovat to za úspěch. Zkušenosti našich konvertitů ukazují, že zpočátku vnímali liturgii velice negativně, protože jí nerozuměli. Stačí, když do kostela přijde až katechumen.
4. Nepodceňujeme a neopomíjíme setkání nad Biblií, pro hledající to může být mnohem důležitější než společná návštěva bohoslužby.
5. Nesnažme se vnucovat hutný pokrm těm, kteří mohou přijímat jen mléko (Žid 5,12-14). Hledající rozumí obsahu některých slov jinak než Vy.
6. Nebazírujme na formě přípravy ke křtu, ale buďme tvůrčí. Každá lidská duše potřebuje něco jiného. (Účastnice výzkumu po letech nedokážou pojmenovat, jakou formu přípravy tehdy absolvovaly, spíš si pamatují atmosféru, kterou prožily, na jednotlivé momenty, které je posunuly dál.)
7. Křest byl pro všechny účastnice rozhovoru hlubokým zážitkem. Nepodceňujeme tuto událost, ani přípravu na křest, ani atmosféru křtu. Nechme jednat Boha.
8. Nezapomínejme na sebe a svůj vztah s Bohem. Jen tak můžeme být otevření pro Jeho působení a jednání v životě hledajících.

Závěr

Ráda bych na závěr této diplomové práce zmínila, že jsem původním povoláním ekonom. Proto podílet se na výzkumu pro mě nebyla zas až tak nová a problematická výzva. Jako problematická se pro mě vynořila teoretická příprava pro psaní pasáže o konverzi, která mě potrápila. Na počátku diplomové práce jsem „žila“ s představou, že konvertita je jen člověk pokřtěný v dospělosti. Po několika diskusích s kolegyní a po hlubším zkoumání pojmu konverze, jsem zjistila, že toto stanovisko neobhájím a že se budu muset na tento fenomén podívat z více úhlů. I přesto jsem se nakonec rozhodla využít možnosti výběru výzkumného vzorku a zvolila jsem si čtyři konvertity pokřtěné v dospělosti.

V této diplomové práci předkládám čtenáři fenomén konverze. Po jejím přečtení již vědí, co si mohou pod pojmem konverze představit, koho můžeme považovat za konvertitu, co konverzi předchází a co ji následuje. Definovala jsem konverzi jako viditelnou kvalitativní změnu v chování a způsobu života konvertity a snažila jsem se přiblížit obrácení z pohledu teologie, ale také psychologie. Přestože jsem mohla vybrat několik biblických postav a na jejich životě interpretovat proces obrácení, záměrně jsem se tomu vyhnula.

Každý z nás již četl nebo slyšel nějaké svědectví o cestě k Bohu. Existují spousty různých článků v časopisech, rozhovorů v křesťanských médiích, knižních publikací (autobiografií), osobních svědectví na přednáškách apod., které se snaží přiblížit čtenáři či posluchači zajímavou formou, jak může vypadat hledání cest a návratů k Bohu. Přijměte i tato čtyři svědectví jednotlivců, konvertitů naší doby, kteří Boha neznali, ale sebrali odvalu, přijali Boží milost a nechali se Bohem nalézt (viz. podobenství o ztracené ovci). Rozhodli se změnit svůj život a nechali formovat své hodnoty Božím životem.

Zároveň přijměte i odbornou stránku této práce, která jednak navazuje na výzkum prováděný v naší zemi v roce 2004 u padesáti konvertitů, jednak na diplomové práce z předchozích let, které se také zabývaly obrácením (z pohledu začlenění konvertitů do církve a z pohledu pastorační konverze konvertitů). Co se týče celorepublikově

prováděného kvalitativního výzkumu, mohu uvést, že vzhledem k jeho rozsahu je tato práce pouze kapičkou v moři, ale potvrzuje závěry z roku 2004. Přínosem této práce je však rozbor hodnotového žebříčku konvertitů, protože podle dostupných zdrojů nebylo dosud toto téma zpracováno. Již několik prací se zabývalo tím, jak k samotné konverzi došlo, mě zajímalo především, jaké to mělo dopady na život jednotlivce.

Fenomenologický výzkum nemusí začít konkrétní výzkumnou otázkou. Určuje se pouze sledovaný fenomén a výzkumné otázky mohou vznikat v průběhu sběru dat. V mém případě se díky odbornému vedení ThLic. Michala Umlaufa podařilo definovat otázky výzkumu tak, že zůstaly v průběhu nezměněny. Jako jediný nedostatek této práce spatřuji v tom, že se mi nepodařilo rozpracovat pečlivěji období po křtu. Opomněla jsem v rozhovorech zahrnout otázku na druhé obrácení, případně nechat účastnice povídat o dalších zajímavých momentech života po křtu. Tak se mi časový horizont zhruba deseti let od křtu jeví jako jednolitý celek.

Jak tedy dopadla výzkumná otázka zaměřená na změnu hodnotových žebříčků? Změnil se hodnotový žebříček u jednotlivých konvertitů a nakolik? Na závěr této práce mohu uvést, že díky konverzi došlo k celkové životní harmonii zúčastněných, k nalezení životní rovnováhy a ke zvýšení kvality života. Nejednalo se ani tak o razantní změnu v pohledu na svět jako spíše v hlubším pohledu na život, k přehodnocení života pod Božím pohledem. Došlo k rozvinutí vědomí vlastní zodpovědnosti za svět a lidi kolem nás. Životní hodnoty, které dříve vykazovaly negativní tendence se dostaly do „normálu“, pozitivně vnímané hodnoty se prohloubily. Nedílnou součástí nového života konvertitů se stalo aktivní zapojení se do života církve, vědomí Boží církve putující a vědomí vlastní zodpovědnosti za život církve i dění ve světě.

Poznámka k rozsahu práce:

Po dohodě s vedoucím práce byla závěrečná podoba textu redigována tiskovými charaktery Times New Roman o velikosti 12 bodů. Rozsah práce je dán počtem znaků vč. mezer, který podle počítání textového editoru Word činí 109 800 znaků, tedy 61 normostran.

Anotace

Příjmení a jméno autora: Kocychová Magdaléna

Instituce: Katedra pastorální a spirituální teologie CMTF UP v Olomouci

Název práce: Změna hodnotového žebříčku u vybraných konvertitů – kvalitativní výzkum

Vedoucí práce: ThLic. Michal Umlauf

Počet stran: 63

Počet příloh: 3

Počet titulů použité literatury: 24

Klíčová slova: konverze

konvertita

obrácení

křest

hodnotový žebříček

kvalitativní výzkum

Diplomová práce zpracovává otázku konverze a její působení na hodnotový žebříček vybraných osob. Nastiňuje etymologii pojmů konverze a konvertita a vnímání těchto pojmů ve Starém a Novém zákoně. Autorka dále rozebírá teologicko-psychologickou dimenzi obrácení. V další části diplomové práce je obsažen popis metodologie kvantitativního a kvalitativního výzkumu, na který navazuje praktická část práce – provedený kvalitativní výzkum u 4 vybraných konvertitů, jehož cílem je zjistit změnu hodnotového žebříčku po konverzi. Součástí práce jsou přepisy rozhovorů (životopisy) s jednotlivými účastníky výzkumu. Na základě provedeného výzkumu hodnotí autorka změnu hodnotového žebříčku a formuluje pastorační doporučení.

Shrnutí

Ing. Magdaléna Kocychová

Změna hodnotového žebříčku u vybraných konvertitů – kvalitativní výzkum

Diplomová práce

Diplomová práce seznamuje čtenáře s fenoménem konverze. Popisuje uskutečněný kvalitativní výzkum, jehož výzkumná otázka zní: Jak se změnil hodnotový žebříček u vybraných konvertitů po konverzi?

Teoretická část práce zpracovává problematiku konverze. Definuje pojmy konverze a konvertita, jejich vnímání v dnešní společnosti. Pojmy zkoumá také z hlediska teologického a psychologického. Pro lepší pochopení souvislostí popisuje práce také důležitost obrácení, jak ji zachycuje Starý a Nový zákon. Další částí práce je metodologie kvantitativního a kvalitativního výzkumu, která slouží jako východisko pro realizovaný kvalitativní výzkum.

Praktická část obsahuje jednotlivé fáze prováděného kvalitativního výzkumu. Jednalo se o výzkum ve farnostech Frýdek a Místek, diecéze ostravsko-opavské. Výzkumu se účastnily 4 osoby, konvertité pokřtění v dospělosti a cílem bylo prozkoumat změnu hodnotového žebříčku v návaznosti na prožitou konverzi. K získání dat bylo použito především polostrukturovaného interview, přičemž přepsané rozhovory jsou podstatnou náležitostí této práce.

Na základě analýzy získaných dat popisuje autorka kvalitativní změny v hodnotových žebříčcích konvertitů a faktory, které tyto změny způsobily. Z interpretovaných výsledků vyplývají také příslušná pastorační doporučení.

Summary

Ing. Magdaléna Kocychová

Change of the priority chart by chosen converts – qualitative research

The graduation theses

The graduation theses shows the reader the phenomenon of the conversion. It describes the realized qualitative research asking a question: How has the priority chart changed by chosen converts after conversion?

The theoretical part of the work deals with the problem of the conversion. It defines expressions like conversion and convert and their reception by the recent society. It studies those expressions also from the view of theology and psychology. For better understanding of the context the theses explains also importance of the conversion as it is written in the Old and New Testament. Other part of the graduation theses represents the methodology of the quantitative and qualitative research which serves like a starting point for the realized qualitative research.

The practical part involves individual phases of the qualitative research. The research took place in parishes of Frýdek and Místek, Ostrava and Opava diocese. Four people took part in the research - converts baptized at the adult age. The aim was to study the change of the priority chart according to the conversion they had went through. The half-structured interviews were used to get the information and rewritten interviews give a body of the graduation theses.

The author of the theses gives the description of the qualitative changes of the priority chart of the converts and factors which caused these changes based on the analysis of the received information. The interpretation of the theses results gives out also some certain pastoral recommendations.

Seznam použité literatury

- ADAM, Adolf. *Liturgický rok: historický vývoj a současná praxe*. Praha: Vyšehrad, 1998. 325 s.
- Bible. Písmo svaté Starého a Nového zákona*. Praha: Česká biblická společnost, 2005. ISBN 80-85810-37-9.
- BUOB, Hans. *Růst v modlitbě; Cesta k obrácení: Přednášky*. 1. vyd. Praha: Portál, 1993. 115 s. ISBN 80-85282-52-6.
- DANZIGEROVÁ, H. *Otázka konverze na základě kvalitativního způsobu tázání*. Olomouc: 2003. Vedoucí práce: Prof. Pavel Ambros, Th.D.
- Dokumenty II. Vatikánského koncilu*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2002. ISBN 80-7192-467-9.
- DUFOUR-LÉON, Xavier; DUPLACY, Jean; GEORGE, Augustin. *Slovník biblické teologie*. Přel. Petr Kolář. 1. vyd. Řím: Křesťanská akademie: Velehrad, 1991. 658 s.
- FILKA, Jaroslav. *Metodika tvorby diplomové práce*. 1. vyd. Brno: Knihař, 2002. 224 s. ISBN 80-86292-05-3.
- FIORES De, Stefano; GOFFI, Tullo. *Slovník spirituality*. Překladatelé Terezie Brichtová, Jiří Sýkora, Jan Lachman. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1999. 1295 s. ISBN 80-7192-338-9.
- HANUŠ, Jiří; NOBLE, Ivana (eds). *Konverze a konvertité: sborník z mezioborového semináře o problematice náboženského obrácení*. 1. vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2009. 151 s. ISBN 978-80-7325-196-3.
- HANUŠ, Jiří; VYBÍRAL, Jan (eds). *Příběhy povolání a obrácení v biblických textech*. 1. vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2009. 136 s. ISBN 978-80-7325-177-2.

- HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace*. 2. vyd. Praha: Portál, 2005. 407 s. ISBN 978-80-7367-485-4.
- Katechismus katolické církve*. Přel. Josef Koláček. 2. vyd. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2002. 793 s. ISBN 80-7192-473-3.
- Katechumenát. In *Katolická církev v ČR*. [online]. Aktualizováno průběžně od 2010-11-06. Praha: ČBK, 2010. Dostupné na WWW: <<http://www.cirkev.cz>>.
- LENCZ, Ladislav a kol. *Etická výchova*. Praha: Luxpress, 2005. 92 s. ISBN 80-7130-116-7.
- LEXMANNOVÁ, Marta. *Konvertité ve farnosti Zábřeh v letech 1994-2004*. Olomouc: 2006. Vedoucí práce: Petr Žůrek, Th.D.
- MIOVSKÝ, Michal. *Kvalitativní přístup a metody v psychologickém výzkumu*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 2006. 332 s. ISBN 80-247-1362-4.
- MUCHOVÁ, Ludmila. *Úvod do náboženské pedagogiky*. 2. vyd. Olomouc: Matice cyrilometodějská, 1994. 245 s.
- NOVOTNÝ, Adolf. *Biblický slovník*. 2. vyd. Praha: Kalich, 1956. 1405 s.
- Obrácení. In *Internetová encyklopedie humanitních oborů iEncyklopedie.cz* [online]. Aktualizováno průběžně od 2007-05-27. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakl., 2007. Dostupné na WWW : <<http://www.iencyklopedie.cz>>.
- OPATRNÝ, Aleš. *Příprava dospělých na křest*. Praha: Pastorační středisko sv. Vojtěcha při Arcibiskupství pražském, 2000. 15 s. Dostupné na WWW: <<http://www.pastorace.cz/index.php?typ=textycisel/text=430>>.
- PAVEL VI. *Evangelii nuntiandi. (Hlásání evangelia)*. Praha: Zvon, české katolické nakladatelství, 1990. ISBN 80-7113-159-8.
- Pastorace* [online].
- RAHNER, Karl, VORGRIMLER, Herbert. *Teologický slovník*. 1. vyd. Praha: Zvon, 1996. 426 s. ISBN 80-7113-088-5.
- Víra* [online].

Wikipedia [online].

Seznam příloh

Příloha č. 1: Fáze kvalitativního výzkumu

Příloha č. 2: Informovaný souhlas k účasti na kvalitativním výzkumu

Příloha č. 3: Mezníky životní cesty

Příloha č. 1

Fáze kvalitativního výzkumu

1. stanovení výzkumného problému (účel a zaměření studie),
2. informační příprava; zjišťujeme, co už bylo o problému napsáno, zkoumáno,
3. výběr výzkumné strategie (kvantitativní, kvalitativní, smíšená),
4. příprava výzkumných metod (definování otázek, příprava dotazníků, výběr vzorku apod.),
5. sběr a zpracování údajů, s cílem zodpovědět výzkumné otázky,
6. interpretace údajů, od kterých se očekává nový přínos pro vědu, příp. ověření poznatků předchozích výzkumů,
7. psaní výzkumné zprávy.

Zdroj: HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace*. 2. vyd. Praha: Portál, 2005. s. 39. ISBN 978-80-7367-485-4.

Příloha č. 2

Informovaný souhlas k účasti na kvalitativním výzkumu

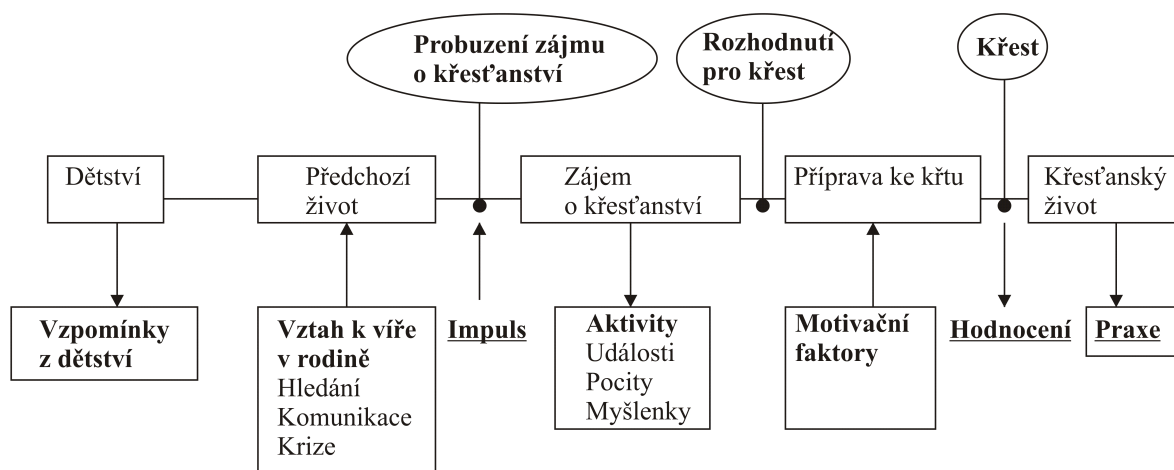
Já, níže podepsaná, souhlasím se svou účastí v kvalitativním výzkumu na téma: *Změna hodnotového žebříčku u vybraných konvertitů*, který probíhá pro účely sepsání diplomové práce.

Prohlašuji, že jsem byla předem náležitě poučena o průběhu a okolnostech výzkumu a souhlasím se zpracováním mnou poskytnutých údajů. Zároveň беру на vědomí, že mám právo být plně informovaná o průběhu kvalitativního výzkumu, mohu kdykoliv odmítnout svou účast ve výzkumu a že je mi zaručena anonymita při zpracování dat.

Podpis:

Příloha č. 3

Mezníky životní cesty

Zdroj: HANUŠ, Jiří; NOBLE, Ivana (eds). *Konverze a konvertité: sborník z mezioborového semináře o problematice náboženského obrácení*. 1. vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2009. s. 93. ISBN 978-80-7325-196-3.